

**RUSYA
FEDERASYONU EV
TEKSTİLİ
AÇISINDAN ÜLKE
RAPORU**

**Uludağ İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliği
Ar-Ge Şubesi
01.09.2022**

İçindekiler

1.	GENEL BİLGİLER.....	2
	Coğrafi Konum.....	3
	Siyasi ve İdari Yapı.....	4
	Nüfus ve İstihdam.....	5
	Doğal Kaynaklar ve Çevre.....	5
2.	GENEL EKONOMİK DURUM.....	6
	Temel Ekonomik Göstergeler.....	6
3.	DOĞRUDAN YABANCI YATIRIMLAR.....	8
	Doğrudan Yabancı Yatırımların Görünümü.....	8
	<i>Doğrudan Yabancı Yatırım İstatistikleri</i>	9
	Özel Ekonomik Bölgeler.....	9
4.	DIŞ TİCARET.....	10
	Rusya'nın İhracatında Başlıca Ürünler (bin dolar).....	10
	Rusya'nın İthalatında Başlıca Ürünler (bin dolar).....	11
	Rusya'nın Ülkelere Göre İhracatı (bin dolar).....	12
	Rusya'nın Ülkelere Göre İthalatı (bin dolar).....	13
5.	TÜRKİYE İLE TİCARET.....	14
	Türkiye'nin Rusya'dan İthalatında Başlıca Ürünler (bin dolar).....	15
6.	RUSYA FEDERASYONU EV TEKSTİL PAZARI.....	16
	Rusya'nın Ev Tekstili İhracatı Yaptığı Başlıca Ülkeler (Bin Dolar).....	16
	Rusya'nın Ev Tekstili İhracatı Yaptığı Başlıca Ürünler (Bin Dolar).....	17
	Rusya'nın Ev Tekstili İthalatı Yaptığı Başlıca Ülkeler (Bin Dolar).....	17
	Rusya'nın Ev Tekstili İthalatı Yaptığı Başlıca Ürünler (Bin Dolar).....	18
7.	1. DIŞ TİCARET POLİTİKASI VE UYGULAMALARI.....	19
	A) Dış Ticaret Mevzuatı.....	19
	B) Gümrük Vergileri.....	20
	C) İç Vergiler ve Oranları.....	21
	D) Ürün Standartları ile İlgili Uygulamalar.....	23
	E) Ambalaj, Paketleme ve Etiketleme.....	28
	F) Teknik Engeller.....	30
8.	2. PAZARIN ÖZELLİKLERİ.....	31
	A) Fikri, Sınai Mülkiyet Hakları.....	31
	B) Dağıtım Kanalları.....	32
	C) Tüketici Tercihleri.....	34
	D) Satış Teknikleri ve Satış Etkileyen Faktörler.....	36
	E) Kamu İhaleleri.....	38
9.	3. ÖNEMLİ SEKTÖRLER.....	39
	A) Tarım ve Hayvancılık.....	39
	B) Sanayi.....	43
	C) Hizmetler.....	43
	D) Madencilik.....	44
	E) Enerji.....	45
10.	4. PAZARDA DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR VE DİĞER BİLGİLER.....	45
	A) İş Kültürü.....	45
	B) Para Kullanımı.....	47
	C) Pasaport ve Ülkeye Geçici Giriş Vizesi uygulaması.....	47
	D) Resmi Tatiller ve Mesai Saatleri.....	48
	E) Yerel Saat.....	49
11.	5. ŞİRKET KURULUŞU VE İŞ YAPMA İLE İLGİLİ BİLGİLER.....	49
	A) Şirket Türleri.....	49
	B) Şirket Kurma Prosedürü.....	50
	C) Sigorta.....	52
	D) Bankacılık Mevzuatı.....	53
	E) Vizeler.....	58
	Kaynaklar;.....	61

1. GENEL BİLGİLER

Başlıca Sosyal Göstergeler

Resmi Adı	Rusya Federasyonu
Nüfus	145,45 milyon
Dil	Rusça
Yüzölçümü	17.075.400 km ²
Başkent	Moskova
Başlıca Şehirleri	St. Petersburg, Novosibirsk, Nizhny Novgorod, Yekaterinburg
Yönetim Şekli	Federal Anayasal Cumhuriyet
Devlet Başkanı	Vladimir Putin
Para Birimi	Rus Rublesi (RUB)

Üyesi Olduğu Başlıca Uluslararası Kuruluşlar

Orta Asya İşbirliği Örgütü ve Eurasec: Beyaz Rusya, Kazakistan, Kırgızistan ve Rusya arasında 1995 yılında oluşturulmuştur. Daha sonra, 1999 yılında Tacikistan da dahil olmuştur. Mayıs 2001'de Avrasya Ekonomik Topluluğu (Eurasec) adını almıştır. Ocak 2006'da Özbekistan da Eurasec'e dahil olmuştur. Ermenistan, Moldova ve Ukrayna gözlemci statüsündedir. Eurasec Ocak 2006'da Orta Asya İşbirliği Örgütü'nü (CACO) içine almıştır. Her iki hareket de bölgesel bütünleşmeye dönüşüm konusunda yeterince etkin olamamıştır.

Bağımsız Devletler Topluluğu (BDT-CIS): Bağımsız Devletler Topluluğu, 8 Aralık 1991 tarihinde Beyaz Rusya, Rusya Federasyonu ve Ukrayna devlet başkanları tarafından imzalanan Minsk Anlaşması ile kurulmuştur. BDT, tüm üye devletleri kapsayan, işleyen bir gümrük birliği ya da serbest ticaret alanı oluşturmamıştır.

Tek Ekonomik Alan: Rusya, Beyaz Rusya, Kazakistan ve Ukrayna 2003 yılında Yalta Zirvesinde aralarındaki ticari ve ekonomik işbirliğinin genişletilmesi amacıyla imzalanan Anlaşma çerçevesinde Tek Ekonomik Alan hedeflenmiştir. 2007 yılında Rusya, Beyaz Rusya ve Kazakistan arasında gümrük birliği 1 Ocak 2010 tarihinde kurulmuştur. Birliğe 2014 yılında Ermenistan, 2015 yılında Kırgızistan da dahil olmuştur.

EBRD-Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası: Orta ve Doğu Avrupa ile eski Sovyet ülkelerinde demokratik bir ortamda özel sektörün yaratılması ve geliştirilmesi amacıyla 1991 yılında kurulmuştur.

Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (OSCE-AGİT): "Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı" adı altında kurulan AGİT, 55 üyesiyle tüm Avrupa'yı içine alan tek güvenlik teşkilatıdır. Kanada ve ABD de AGİT üyesidir.

Şanghay İşbirliği Örgütü: Şanghay İşbirliği Örgütü, Nisan 1996'da Çin, Rusya, Kazakistan, Kırgızistan ve Tacikistan tarafından sınır anlaşmazlıklarının halli ve bölgesel ticaretin canlandırılması amacı ile kurulmuştur. Daha sonra Şanghay Beşlisi olarak anılmaya başlanan Örgüte, 2001 yılında Özbekistan katılmıştır. Moğolistan, İran, Pakistan ve Hindistan gözlemci statüsündedir. Örgütün Sekreteryası resmi olarak 2004 yılında Çin'in başkenti Pekin'de açılmıştır. Örgütün İş Konseyi ve Interbank Kurumu 2006 yılında proje finansmanı amacı ile kurulmuştur.

Diğer Uluslararası Kuruluşlar: Karadeniz Ekonomik İşbirliği Örgütü (BSEC), Birleşmiş Milletler Avrupa Ekonomik Komisyonu (UN/ECE), Uluslararası İmar ve Kalkınma Bankası (IBRD), Uluslararası Finans Kuruluşu (IFC), Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO), Uluslararası Para Fonu (IMF), Uluslararası Standardizasyon Örgütü (ISO), Birleşmiş Milletler (UN), Birleşmiş Milletler

Güvenlik Konseyi, Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansı (UNCTAD), Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu (UNESCO), Dünya Sağlık Örgütü (WHO), Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü (WIPO), Dünya Ticaret Örgütü-WTO

Coğrafi Konum

17 milyon kilometrekareyi aşan alanı ile dünyanın en büyük yüzölçümüne sahip ülkesi olan Rusya, 11 farklı zaman dilimine bölünmüştür. Asya'nın kuzeyinde Kuzey Pasifik Okyanusu ve Avrupa arasında Kuzey Buz Denizine uzanan ülke, 14 ülkeyle sınır komşusudur. Bu ülkeler ve sınır uzunlukları şöyledir: Azerbaycan 284 km, Beyaz Rusya 959 km, Çin (güneydoğu) 3.605 km, Çin (güney) 40 km, Estonya 290 km, Finlandiya 1.313 km, Gürcistan 723 km, Kazakistan 6.846 km, Kuzey Kore 17,5 km, Letonya 292 km, Litvanya (Kaliningrad Oblast) 227 km,

Moğolistan 3.441 km, Norveç 196 km, Polonya (Kaliningrad Oblast) 432 km, Ukrayna 1.576 km. Ülkedeki Ural dağlarının batısında bulunan alan Avrupa kıtası içinde sayılmaktadır.

Geneli itibarı ile ılıman iklim kuşağında yer alan Rusya, Karadeniz kıyılarında görülen subtropikal iklimden, yıllık sıcaklık farkının 80°C'ye vardığı Güney Sibirya'daki sert karasal iklime ve kuzeydeki kutup iklimine kadar değişen bir iklim mozağine sahiptir. Ülkenin kuzeyi Arktik kuşağında bulunurken, güneyde Karadeniz kıyılarında subtropikal iklim özellikleri görülmektedir. Doğu Sibirya karasal iklimin etkisi altındayken, Rusya'nın uzak doğusu muson yağmurları nedeniyle yıllık 1.000 mm yağış almaktadır.

Rusya Federasyonu topraklarının dörtte üçü düz ovalıktır. Orta Sibirya ve Uzak Doğuda sıradağlar bulunmaktadır. Doğu Avrupa düzlüğü Urallar'a, Batı Sibirya düzlüğü Altay Dağları'na kadar devam etmektedir. Hazar kıyılarında ise, çoğu yerde yükseklik deniz seviyesinin altında seyretmektedir.

Başkent Moskova'da en sıcak ay Temmuz olup, en düşük ve en yüksek sıcaklık değerleri Temmuz ayında ortalama 13-23 °C'dir. Kentteki en soğuk ay olan Ocak ayında ise ortalama sıcaklıklar en düşük -16 °C ve en yüksek -9 °C'dir. En yağışlı ay Temmuz ayı olup, en az yağış görülen ay ise Mart'tır.

Siyasi ve İdari Yapı

Rusya, iki parlamentolu başkanlık sistemiyle idare edilen, kendi anayasaları ile yasama ve yürütme organlarına sahip 21 cumhuriyet, 9 eyalet (Kray), 46 bölge (Oblast), 2 federal statüye sahip şehir (Moskova ve St. Petersburg) ve 5 özerk bölgeden (Avtonomnaya Oblast/Avtonomniy Okrug) oluşan, 83 idari birimli bir federasyondur. Bu anayasaların Rusya Federasyonu Anayasası'na uyumlu olması ve onunla çelişmemesi gerekmektedir.

Ülkeyi devlet başkanı yönetir. Başbakan başkanlığındaki hükümet de yürütme yetkisine sahiptir. Yasama yetkisi ise, Duma (Federal Meclis'in alt kanadı) ve Federasyon Kurulu'ndan (Federal Meclis'in üst kanadı) oluşan Federal Meclis'e aittir.

Anayasa uyarınca yürütme erkinin başı konumundaki Devlet Başkanı, altı yılda bir halk tarafından seçilmektedir. RF'de son Devlet Başkanlığı seçimleri 18 Mart 2018 tarihinde gerçekleştirilmiştir. Başbakan, anayasa gereğince Devlet Başkanı tarafından atanmakta ve yine

Devlet Başkanının onayını alarak hükümeti oluşturmaktadır. Hükümetin göreve başlaması için Başbakanın Duma'dan güvenoyu alması gerekmektedir.

Nüfus ve İstihdam

Rusya, nüfusundaki sürekli düşüş nedeni ile ciddi bir nüfus sorunu ile karşı karşıyadır. Sovyetler Birliği'nin 1991 yılında dağılmasından bu yana nüfusun yaklaşık 4 milyonu ülke dışında çıkmıştır. Nüfustaki bu azalma bu oranda devam ettiği takdirde, 2050 yılı itibarı ile ülke nüfusunun % 30 üzerinde azalacağı tahmin edilmektedir. Birleşmiş Milletler'in ülke nüfusuna yönelik öngörülleri çok daha karamsardır. 145,45 milyon olan ülke nüfusunun BM çalışmalarına göre 2050 yılına doğru 112 milyona gerilemesi beklenmektedir.

Alkol ve sigaranın fazla tüketimi ve kötü beslenme özellikle erkekler arasında kardiyovasküler hastalıklara bağlı ölümlerde ciddi artışa neden olmuştur. Sonuç olarak Rus kadınlarının ortalama yaşam süresi Rus erkeklerinden çok daha uzun hale gelmiştir. Ortalama yaşam süresinin erkeklerde 64,7, kadınlarda 76,6 olduğu tahmin edilmektedir. Rus hükümeti nüfusla ilgili sorunları önemli bir tehdit olarak değerlendirmektedir; bununla birlikte soruna kısa vadede kalıcı bir çözüm bulunması, ardında yatan derin sosyal sorunlar nedeni ile oldukça zor görünmektedir.

Doğal Kaynaklar ve Çevre

Rusya, zengin doğal gaz ve petrol kaynaklarının yanı sıra kömür, alüminyum, bakır, demir, elmas, altın, gümüş maden kaynakları ve ormancılık ürünleri ile dünya ham madde ihracatında önde gelen ülkelerden biridir. Ülkenin sahip olduğu doğal kaynakların üretimi Sovyetler Birliği'nin dağılmasından bu yana artış göstermiştir. Ayrıca dışa bağımlılığın azaltılmasına yönelik alanlarda verimlilik artmış olup, çevre kirliliği konusundaki önlemler de artırılmıştır. Ancak Sovyet döneminin hızlı sanayileşme sürecinden miras kalan çevre problemleri görüldüğünden daha fazla sorun teşkil etmektedir. Başlıca sanayi bölgelerindeki hava ve su kirliliği, tarımsal alanların azalması ve toprak verimliliğindeki düşüş, ormanların özellikle Sovyet dönemi süresince yok edilmesi başlıca çevre sorunlarıdır.

2018 yılında 11 milyon varil/gün'lük ham petrol üretimi yapan Rusya Federasyonu, 2019 yılı itibarıyla sahip olduğu 80 milyar varil kanıtlanmış ham petrol rezervi ile 69 ülke arasında

%5 pay ile 8. sırada yer almaktadır. 2015 yılı itibariyle 23 trilyon feet³lük doğalgaz üretimi yapan ülke, 2019 yılı itibariyle 2 katrilyon feet³ kanıtlanmış doğalgaz rezervine sahiptir.

2. GENEL EKONOMİK DURUM

Temel Ekonomik Göstergeler

	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
GSYİH (Cari Fiyatlar milyar \$)	1483,4	1775,6	1829,05	1713,2	1718,2	1742,2	1766,0	1795,5
GSYİH Büyüme (Sabit Fiyatlar -%)	-2,7	4,7	-8,5	-2,3	1,5	1,0	0,8	0,7
Kişi Başına Düşen Milli Gelir (Cari Fiyatlar- \$)	10 148	12 198	12 575	11 792	11 846	12 033	12 223	12 453
Tüketici Fiyat Enflasyonu (ort, %)	3,4	6,7	21,3	14,3	9,0	6,0	4,0	4,0
Cari Ödemeler Dengesinin GSYİH'ya Oranı (%)	2,4	6,9	12,4	8,1	5,3	4,4	3,5	3,1
İşsizliğin Toplam İşgücüne Oranı (%)	5,8	4,8	9,3	7,8	6,0	5,0	4,8	4,7
Nüfus (milyon)	146,17	145,56	145,45	145,28	145,05	144,78	144,48	144,19

Kaynak: IMF

Rusya Federasyonu, büyük bir ekonomik gücün temeli olan doğal kaynaklara ve insan gücüne sahip dünyadaki belli başlı ülkelerden biri konumundadır. Rusya'nın sahip olduğu zengin doğal kaynak rezervleri ülke için büyük bir şans olmakla beraber ülke ekonomisi açısından bazı sakıncaları da beraberinde getirmektedir. Son 10 yıllık süreçte dalgalı seyreden petrol fiyatlarının ülkenin büyüme oranlarını da doğrudan etkilediği düşünülmektedir. Ancak yapılan bilimsel çalışmalar uzun vadeli büyüme ve ekonomideki doğal kaynaklara bağımlılık arasında negatif bir korelasyon olduğunu ortaya koymaktadır.

Merkezi planlama ve sahip olduğu zengin kaynaklar nedeni ile Rusya'da sanayi sektörü ağır sanayi yönünde gelişmiştir. Yakıt, enerji ve metalürji üretimi toplam sınai üretimin %35'ten fazlasını oluşturmaktadır. Elektrik ve gıda üretiminin sınai üretimdeki payının yaklaşık %25 olduğu göz önünde bulundurulduğunda ileri teknoloji ve tüketim malları üretiminin Rus ekonomisinde çok küçük bir payı olduğu ortaya çıkmaktadır. Tekstil sektörünü de kapsayan hafif sanayinin de sınai üretimdeki payı çok cüzi düzeydedir.

Ekonomi büyük ölçekli sınıai işletmelerin hâkimiyetindedir. KOBİ'lerin GSYİH'den aldıkları pay, yalnızca %10-15 civarındadır. Bu oran, genellikle gelişmiş pazar ekonomilerinde ve geçiş ekonomilerinde %50 civarında veya daha da üzerindedir. Küçük ölçekli işletmelerin ekonomide yeterince rol alamamasının en önemli nedenlerinden biri yoğun vergi uygulamaları ve karmaşık hukuki düzenlemelerdir.

Ülkenin geniş yüzölçümü emek, doğal kaynaklar ve iş merkezleri arasında büyük mesafelere neden olduğu için ekonomik olarak bir dezavantaj oluşturmaktadır. Ülkedeki nehirlerin çoğunluğu doğu-batı yönünde değil, kuzey-güney yönünde akmaktadır. Bu nedenle denize ulaşım çok zordur. Bu nedenlerle ülkedeki taşımacılık maliyetleri uluslararası ortalama maliyetlerin yaklaşık 3 katı kadar yüksektir.

Sanayi Moskova, St. Petersburg, Yekaterinburg ve Nizhny Novgorod kentlerinde yoğunlaşmıştır. Bu büyük kentler geçiş sürecini diğer kentlere göre daha iyi yönetmiş, üretimde çeşitlilik sağlamıştır. Tomsk ve Novosibirsk gibi daha küçük kentler Sovyet rejimi tarafından yaratılan sanayi merkezleridir. Sibirya ve ülkenin en doğusundaki bölgeler hala sanayileşmemiş durumdadır. Bu bölgeler ham madde ve enerji üssü konumundadır.

Rusya'nın ekonomik görünümü, Ukrayna krizi nedeni ile uygulamaya konulan uluslararası yaptırımların olumsuz etkilerinin yapısal olumsuzluklar ile bir araya gelmesi ile birlikte kötüye gitmiştir. Düşen petrol fiyatları ve hızlı sermaye çıkışları rublenin devalüasyonuna sebep olmuş, netice olarak enflasyon yükselmiş ve zincirleme etki ile hane halkı tüketimi de gerilemiştir.

İMF verilerine göre, enerji sektörünün kırılganlığı (petrol fiyatlarındaki dalgalanma) ve küresel salgın (COVID-19) kaynaklı iç talep düşüşüne bağlı olarak Rusya ekonomisi 2020 yılında %2,7 oranında daralma yaşamıştır. GSYİH 2021 yılında %4,7 oranında artmış, ancak Ukrayna'da yaşanan çatışma ve Rusya'ya uygulanan yaptırımlar neticesinde, ülke ekonomisinin 2022 yılında %8,5 küçülmesi beklenmektedir. Ülkede kişi başına düşen GSYİH ise 2021 yılında 12.198 ABD doları (cari fiyatlara göre) olarak gerçekleşmiştir. Cari fiyatlara göre kişi başına düşen GSYİH'nin 2022 yılında 12.575 dolara yükselmesi ve 2023 yılında ise 11.792 dolara düşmesi beklenmektedir.

GSYİH 2021 yılında cari fiyatlara göre %19,7 oranında artarak 1,78 trilyon dolar olarak gerçekleşmiştir. Cari fiyatlara göre 2022 yılında 1,83 trilyon dolar, 2023 yılında ise 1,71 trilyon dolar olması beklenmektedir.

2021 yılında %6,7 olan tüketici fiyatlarına göre yıllık ortalama enflasyon oranının 2022 yılında %21,3 ve 2023 yılında ise %14,3 olacağı tahmin edilmektedir. Cari ödemeler dengesinin GSYİH'ye oranı 2021 yılında %6,9 olarak gerçekleşmiş, 2022 yılında %12,4 ve 2023 yılında ise %8,1 oranında fazla vermesi beklenmektedir. 2021 yılında ülkedeki işsiz sayısının toplam iş gücüne oranı %4,8 olarak gerçekleşmiş olup, bu oranın 2022 yılında %9,3 ve 2023 yılında ise %7,8 olacağı tahmin edilmektedir.

3. DOĞRUDAN YABANCI YATIRIMLAR

Doğrudan Yabancı Yatırımların Görünümü

Doğrudan yabancı yatırımlar (DYY) 1990'lar süresince Rusya'nın büyüklüğü ve ekonomik potansiyeline rağmen yetersiz düzeyde kalmıştır. Siyasi istikrarsızlık, ekonomik belirsizlik, yasal boşluklar ve ülkedeki iş ortamını olumsuz yönde etkileyen düzenlemeler ve vergi yükü ülkeye doğrudan yabancı yatırım girişini olumsuz yönde etkileyen unsurlar olmuştur.

2000'li yılların başından itibaren doğrudan yabancı yatırımlar dikkate değer artış kaydetmeye başlamıştır. 2002 yılından sonra hızla artmaya başlayan doğrudan yabancı yatırımlar 2008 yılında 75 milyar dolarlık (GSYİH'nin %4,5'i) rekor seviyeye ulaşmıştır. Rusya 2008 yılında gelişen pazarlar içinde Çin'den sonra en fazla DYY çeken ikinci ülke olmuştur. Küresel krizin olumsuz etkisine bağlı olarak 2009 yılında ülkeye giriş yapan doğrudan yabancı yatırımlar, 2008 yılına göre yaklaşık %50 oranında gerileyerek 36,6 milyar dolar tutarında gerçekleşmiştir. 2010 yılında 43,2 milyar dolar olan DYY girişi, 2011 yılında 55,1 milyar dolar, 2012 yılında 50,6 milyar dolar olmuştur. 2013 yılında ülkeye 69,2 milyar dolar tutarında doğrudan yabancı yatırım girişi olmuştur. 2014 yılında ise ülkeye 22,9 milyar dolarlık DYY girişi olmuştur. 2020 yılı ve sonrası doğrudan yabancı yatırım istatistikleri aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Doğrudan Yabancı Yatırım İstatistikleri

	2020	2021	2022*	2023*	2024*	2025*
Ülke dışından gelen doğrudan yatırım (milyon \$)	9478,8	15000	22000	27000	30000	35000
Ülke dışından gelen doğrudan yatırımın GSYİH ya oranı (%)	0,64	0,9	1,2	1,5	1,6	1,8
Ülke dışına giden doğrudan yatırım (milyon \$)	-5847	-17000	-25000	-35000	-40000	-45000
Ülke dışından gelen doğrudan yatırım stoku (milyon \$)	539 747	554 747	576 747	603 747	633 747	668 747
Ülke dışına yapılan doğrudan yatırım stoku (milyon \$)	471 840	488 840	513 840	548 840	588 840	633 840

(*) Tahmin

Kaynak: EIU

Doğrudan yabancı yatırımlar belirli bölgeler ve sektörlerde yoğunlaşmıştır. Ülkedeki 83 bölgeden 5'i doğrudan yabancı yatırımların %70'ini çekmiştir. Yabancı yatırımlar bakımından cazip hale gelen yeni bölgeler de oluşmaktadır. Örneğin Kaluga bölgesi (yeni bir sanayi kümelenmesi) Volkswagen'in yatırımlarının bulunduğu ve bazı diğer önemli sıfırdan yatırım projelerinin oluştuğu bir merkezdir.

Madencilik, otomotiv ve ilaç sektörleri en fazla yabancı yatırım çeken sektörlerdir. DYY stokunun büyük kısmı Moskova ve St. Petersburg kentleri ile enerji üretim bölgeleri olan Arkhangelsk ve Sakhalin gibi bölgelerde yoğunlaşmıştır.

Özel Ekonomik Bölgeler

Rus hükümeti ülkenin doğal kaynaklara dayalı ekonomisini inovasyona dayalı bir ekonomiye dönüştürme vizyonuna destek olması amacı ile "Özel Ekonomik Bölgeler" kurulması kararı almıştır. ÖEB'ler ülkeye yatırım çekmekte en etkili enstrümanlardan biridir.

Halihazırdaki mevzuata göre 4 farklı türde 28 ÖEB bulunmaktadır:

- **Sanayi ve İmalat bölgeleri:** Tataristan Cumhuriyeti (Alabuga), Lipetsk, Samara, Sverdlovsk, Pskov ve Kaluga bölgeleri.

- **Teknoloji ve İnovasyon bölgeleri:** Moskova, St. Petersburg, Tomsk ve Moskova Bölgesi (Dubna) ve Tataristan Cumhuriyeti.

- **Turizm bölgeleri:** Altay Cumhuriyeti, Buryatya Cumhuriyeti, Altay Bölgesi, Stavropol Bölgesi, Primorsky Bölgesi, Krasnodar Bölgesi kümelenmesi, İnguşetya Cumhuriyeti, Dağıstan Cumhuriyeti, Kuzey Osetya-Alania Cumhuriyeti, Adigeya Cumhuriyeti, Kbardino-Balkar Cumhuriyeti, Karaçi-Çerkes Cumhuriyeti, Çeçen Cumhuriyeti.

- **Liman bölgeleri (lojistik merkezleri kurulmasına yönelik olarak):** Ulyanovsk (Volga bölgesi), Murmansk ve Khabarovsk (Uzakdoğu) bölgeleri.

Hâlihazırda bölgelerdeki şirketler arasında teknik işbirliği yaratılması ve kümelenmeler oluşturulması üzerinde yoğunlaşmıştır. Samara bölgesindeki Togliatti ÖEB (otomotiv ana ve yan sanayi kümelenmesi), Litpetsk Bölgesi ÖEB (otomobil lastikleri kümelenmesi), Ulyanovsk limanı (havacılık ekipmanları kümelenmesi) kümelenme çalışmalarına örnek teşkil etmektedir.

Özel ekonomik bölgelerde yatırımcılara sağlanan ayrıcalıklar yatırımcının masraflarını %30'a kadar düşürebilmektedir.

4. DIŞ TİCARET

Rusya'nın İhracatında Başlıca Ürünler (bin dolar)

GTİP	ÜRÜNLER	2019	2020	2021	Pay (%) 2021	Değişim (%) 2020-2021
TOPLAM İHRACAT (Diğerleriyle)		422 777 167	337 105 352	492 314 339	100	46
2709	Ham petrol (petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar)	121 443 990	72 564 294	110 968 247	22,5	52,9
2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	66 887 411	45 360 052	69 965 740	14,2	54,2
2701	Taşkömürü; taşkömüründen elde edilen briketler, topak vb. katı yakıtlar	15 987 379	12 388 244	17 583 742	3,6	41,9
7108	Altın (platin kaplamalı altın dâhil) (işlenmemiş veya yarı işlenmiş ya da pudra halinde)	5 740 669	18 536 016	17 362 802	3,5	-6,3

7207	Demir veya alaşimsız çelikten yarı mamuller	6 090 983	4 854 776	9 176 399	1,9	89,0
2711	Petrol gazları ve diğer gazlı hidrokarbonlar	9 501 077	7 841 787	8 815 377	1,8	12,4
7110	Platin (işlenmemiş veya yarı işlenmiş ya da pudra halinde)	5 121 876	7 842 129	8 458 422	1,7	7,9
1001	Buğday ve mahlut	6 399 310	7 918 294	7 301 689	1,5	-7,8
7601	İşlenmemiş alüminyum	4 640 930	4 218 877	6 992 604	1,4	65,7
4407	Uzunlamasına kesilmiş, biçilmiş ağaç; kalınlık > 6 mm	4 506 757	4 211 526	6 057 579	1,2	43,8
7208	Demir veya alaşimsız çelikten yassı hadde ürünleri (genişlik >= 600 mm)	2 462 416	2 545 039	5 309 510	1,1	108,6
3105	Azot, fosfor ve potasyumun ikisini veya üçünü içeren mineral veya kimyasal gübreler	3 165 128	2 731 325	4 697 865	1,0	72,0
7102	Elmaslar (işlenmiş olsun olmasın, fakat mihlanmamış veya takılmamış)	3 768 052	3 246 473	4 541 353	0,9	39,9
3102	Azotlu mineral veya kimyasal gübreler	2 896 240	2 484 576	4 471 953	0,9	80,0
7403	Rafine edilmiş bakır ve bakır alaşımları (ham)	4 137 272	4 644 429	3 847 909	0,8	-17,2

Kaynak: Trademap, Rusya Verileri

Rusya'nın İthalatında Başlıca Ürünler (bin dolar)

GTİP	ÜRÜNLER	2019	2020	2021	Pay (%) 2021	Değişim (%) 2020-2021
TOPLAM İTHALAT (Diğerleriyle)		243 780 553	231 667 985	293 501 672	100	26,7
8517	Telefon cihazları, ses, görüntü veya diğer bilgileri almaya veya vermeye mahsus diğer cihazlar	9 007 829	9 363 347	11 460 266	3,9	22,4
8708	Karayolu taşıtları için aksam ve parçalar	8 756 241	7 651 584	10 670 590	3,6	39,5
3004	Tedavide veya korunmada kullanılmak üzere hazırlanan ilaçlar (dozlandırılmış)	10 159 316	7 212 327	9 362 010	3,2	29,8
8703	Otomobiller	7 906 105	5 426 679	7 998 689	2,7	47,4

8471	Otomatik bilgi işlem mak. bunlara ait birimler; manyetik veya optik okuyucular, verileri koda dönüştüren ve işleyen mak.	5 665 795	6 267 144	7 813 866	2,7	24,7
8901	Yolcu gemileri, gezinti gemileri, feribotlar, yük gemileri, mavnalar ve insan veya yük taşımaya mahsus benzeri gemiler	1 115 213	1 080 936	4 258 886	1,5	294,0
8419	Isı değişikliği yöntemi ile maddeleri işlemek için cihazlar, elektrikli olmayan şofbenler veya depolu su ısıtıcıları	2 175 568	2 870 872	3 795 995	1,3	32,2
3002	İnsan kanı, hayvan kanı, serum, aşı, toksin vb. Ürünler	3 057 612	2 833 014	3 557 243	1,2	25,6
8429	Buldozerler, greyderler, toprak tesviye makinaları, skreyperler, mekanik küreyiciler, ekskavatörler, yol silindirleri vb.	1 830 240	1 482 259	2 760 481	0,9	86,2
8481	Musluk, batarya, vana ve valfler	2 293 352	2 267 640	2 557 461	0,9	12,8
9018	Tıpta, cerrahide, dişçilikte ve veterinerlikte kullanılan alet ve cihazlar	2 123 020	2 356 022	2 549 005	0,9	8,2
8704	Eşya taşımaya mahsus motorlu taşıtlar	1 936 331	1 198 924	2 279 669	0,8	90,1
8516	Elektrikli su ısıtıcıları, elektrottermik cihazlar, ortam ısıtıcıları, saç ve el kurutucuları, ütüler, rezistanslar	1 680 994	1 783 340	2 239 551	0,8	25,6
4011	Kauçuktan yeni dış lastikler	1 969 146	1 642 060	2 121 157	0,7	29,2
8479	Kendine özgü bir fonksiyonu olan diğer makinalar ve mekanik cihazlar	1 616 283	1 665 299	2 052 854	0,7	23,3

Kaynak: Trademap, Rusya Verileri

Rusya'nın Ülkelere Göre İhracatı (bin dolar)

Sıra	Ülke	2019	2020	2021	Pay (%) 2021	Değişim (%) 2020-2021
------	------	------	------	------	--------------	-----------------------

TOPLAM İHRACAT (Diğerleriyle)		422 777 167	337 105 352	492 314 339	100	46,0
1.	Çin	56 791 577	49 146 337	68 679 248	14,0	39,7
2.	Hollanda	44 788 952	24 819 407	42 145 025	8,6	69,8
3.	Almanya	28 049 481	18 618 931	29 645 676	6,0	59,2
4.	Türkiye	21 063 254	15 929 123	26 426 295	5,4	65,9
5.	Beyaz Rusya	20 544 970	15 979 802	23 130 752	4,7	44,7
6.	İngiltere	13 272 051	23 158 449	22 274 620	4,5	-3,8
7.	İtalya	14 341 995	10 071 381	19 285 527	3,9	91,5
8.	Kazakistan	14 050 846	14 051 466	18 493 830	3,8	31,6
9.	ABD	13 189 312	10 958 295	17 747 414	3,6	62,0
10.	G. Kore	16 357 313	12 468 101	16 894 810	3,4	35,5
11.	Polonya	12 448 718	9 566 444	16 722 434	3,4	74,8
12.	Japonya	11 353 033	9 053 904	10 726 012	2,2	18,5
13.	Fransa	6 456 625	4 757 525	9 910 302	2,0	108,3
14.	Finlandiya	10 080 744	7 101 597	9 655 806	2,0	36,0
15.	Hindistan	7 308 101	5 798 193	9 128 108	1,9	57,4

Kaynak: Trademap, Rusya Verileri

Rusya'nın Ülkelere Göre İthalatı (bin dolar)

Sıra	Ülke	2019	2020	2021	Pay (%) 2021	Değişim (%) 2020-2021
TOPLAM İTHALAT (Diğerleriyle)		243 780 553	231 667 985	293 501 672	100	26,7
1.	Çin	54 126 998	54 913 425	72 693 299	24,8	32,4
2.	Almanya	25 111 891	23 383 773	27 351 555	9,3	17,0
3.	ABD	13 436 080	13 213 422	17 265 391	5,9	30,7
4.	Beyaz Rusya	12 800 697	12 604 664	15 635 533	5,3	24,0
5.	G. Kore	8 001 954	7 159 386	12 986 922	4,4	81,4
6.	Fransa	8 567 151	8 083 817	12 211 464	4,2	51,1

7.	İtalya	10 906 984	10 207 443	12 044 765	4,1	18,0
8.	Japonya	8 960 307	7 111 572	9 127 294	3,1	28,3
9.	Kazakistan	5 570 993	5 054 817	7 132 347	2,4	41,1
10.	Türkiye	4 971 001	5 111 623	6 514 509	2,2	27,4
11.	Polonya	5 079 751	4 853 738	5 808 604	2,0	19,7
12.	Vietnam	3 782 967	4 045 349	4 893 324	1,7	21,0
13.	İngiltere	4 036 458	3 360 527	4 466 868	1,5	32,9
14.	Hindistan	3 921 794	3 457 947	4 427 710	1,5	28,0
15.	Hollanda	3 977 493	3 748 077	4 284 264	1,5	14,3

Kaynak: Trademap, Rusya Verileri

5. TÜRKİYE İLE TİCARET

Türkiye'nin Rusya'ya İhracatında Başlıca Ürünler (bin dolar)

GTİP	ÜRÜNLER	2019	2020	2021	Pay (%) 2021	Değişim (%) 2020-2021
TOPLAM İHRACAT (Diğerleriyle)		4 153 202	4 506 813	5 775 897	100	28,2
0805	Turunçgiller (taze/kurutulmuş)	311 939	418 531	426 607	7,4	1,9
8708	Karayolu taşıtları için aksam ve parçalar	207 792	216 540	324 138	5,6	49,7
0809	Kayısı, kiraz, şeftali, erik ve çakal eriği (taze)	142 387	207 752	208 254	3,6	0,2
1511	Palm yağı ve fraksiyonları (kimyasal olarak değiştirilmemiş)	38 947	90 315	146 309	2,5	62,0
303	Balıklar (dondurulmuş)	38 572	67 795	137 020	2,4	102,1
2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	107 543	112 298	120 783	2,1	7,6
0806	Üzümler (taze/kurutulmuş)	90 611	95 712	111 632	1,9	16,6
8902	Balıkçı gemileri; balıkçılık ürünlerinin işlenmesine, korunmasına ve konserve edilmesine mahsus gemiler ve diğer gemiler	0	121 326	92 781	1,6	-23,5
7308	Demir veya çelikten inşaat ve inşaat aksamı, inşaatla kullanılmak üzere hazırlanmış demir veya çelikten sac, çubuk, vb.	40 958	48 519	83 855	1,5	72,8

8716	Römorklar ve yarı römorklar; hareket ettirici tertibatı bulunmayan diğer taşıtlar; bunların aksam ve parçaları	63 157	51 516	81 977	1,4	59,1
8901	Yolcu gemileri, gezinti gemileri, feribotlar, yük gemileri, mavnalar ve insan veya yük taşımaya mahsus benzeri gemiler	6 263	13 000	81 185	1,4	524,5
8516	Elektrikli su ısıtıcıları, elektro-termik cihazlar, ortam ısıtıcıları, saç ve el kurutucuları, ütüler, rezistanslar	67 461	69 479	81 023	1,4	16,6
0302	Balıklar (taze veya soğutulmuş)	48 587	62 353	78 180	1,4	25,4
6006	Diğer örme mensucat	68 555	75 631	72 696	1,3	-3,9
6403	Dış tabanı kauçuktan, plastik maddeden, tabii veya terkip yoluyla elde edilen köseleden ve yüzü deriden olan ayakkabılar	85 408	55 094	69 394	1,2	26,0

Kaynak: Trademap, Türkiye Verileri

Türkiye'nin Rusya'dan İthalatında Başlıca Ürünler (bin dolar)

GTİP	ÜRÜNLER	2019	2020	2021	Pay (%) 2021	Değişim (%) 2020-2021
TOPLAM İHRACAT (Diğerleriyle)		23 116 867	17 829 236	28 959 030	100	62,4
2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	3 851 968	2 703 668	3 727 933	12,9	37,9
1001	Buğday ve mahlut	1 498 689	1 499 019	1 870 576	6,5	24,8
7207	Demir veya alaşımsız çelikten yarı mamuller	977 805	795 087	1 608 169	5,6	102,3
7208	Demir veya alaşımsız çelikten yassı hadde ürünleri (genişlik \geq 600 mm)	827 075	555 194	1 567 638	5,4	182,4
2701	Taşkömürü; taşkömüründen elde edilen briketler, topak vb. katı yakıtlar	1 210 853	1 147 880	1 443 067	5,0	25,7
7601	İşlenmemiş alüminyum	1 080 834	1 008 219	1 221 076	4,2	21,1
1512	Ayçiçeği, aspir, pamuk tohumu yağları ve bunların fraksiyonları (kimyasal olarak değiştirilmemiş)	328 097	537 234	1 060 280	3,7	97,4
7204	Dökme demirin, demirin veya çeliğin döküntü ve hurdaları veya bunların eritilmesi ile elde edilmiş külçeler	569 524	653 518	899 335	3,1	37,6

7403	Rafine edilmiş bakır ve bakır alaşımları (ham)	200 002	439 929	690 801	2,4	57,0
7201	Dökme demir (pik demir) ve aynalı demir (kütle, külçe, blok veya diğer ilk şekillerde)	271 133	212 743	316 165	1,1	48,6
7209	Demir veya alaşımsız çelikten yassı hadde mamulleri (genişliği > 600 mm, soğuk haddelenmiş, kaplanmamış)	208 707	206 300	309 236	1,1	49,9
1003	Arpa	37 699	50 931	297 095	1,0	483,3
1005	Mısır	95 561	133 008	277 614	1,0	108,7
2814	Saf amonyak veya amonyağın sulu çözeltileri	155 342	171 664	271 906	0,9	58,4
3902	Propilen ve diğer olefinlerin polimerleri (ilk şekillerde)	40 045	159 908	264 026	0,9	65,1

Kaynak: Trademap, Türkiye Verileri

6. RUSYA FEDERASYONU EV TEKSTİL PAZARI¹

Rusya'nın Ev Tekstili İhracatı Yaptığı Başlıca Ülkeler (Bin Dolar)

SIRA	ÜLKE	2020	2021	Değişim %	Pay %
	GENEL TOPLAM	81.197	94.748	16,7%	100,0%
1.	Belarus	25.613	30.772	20,1%	32,5%
2.	Kazakistan	17.080	20.635	20,8%	21,8%
3.	Gürcistan	11.662	12.739	9,2%	13,4%
4.	Ukrayna	7.448	9.167	23,1%	9,7%
5.	Almanya	7.881	3.997	-49,3%	4,2%
6.	ABD	2.310	2.874	24,4%	3,0%
7.	İspanya	1.307	2.329	78,2%	2,5%
8.	İsveç	720	1.849	156,8%	2,0%
9.	Ermenistan	675	1.302	92,9%	1,4%
10.	Fransa	36	1.076	2888,9%	1,1%
43.	Türkiye	20	24	20,0%	0,03%

¹ 1 54, 58, 63 faslında kullanılan gtip pozisyonları:

5407, 5408, 5801, 5802, 5804, 5805, 5810, 6301, 6302, 6303, 6304

Kaynak:ITC Trademap

Rusya'nın Ev Tekstili İhracatı Yaptığı Başlıca Ürünler (Bin Dolar)

GTİP	ÜRÜN GRUBU	2020	2021	Değişim %	Pay %
	TOPLAM	81.197	94.748	16,7%	100,0%
'5407	Sentetik filament ipliklerinden dokunmuş mensucat (54.04 pozisyo-, nundaki maddelerden elde edilen dokunmuş mensucat dahil)	32.862	40.366	22,8%	42,6%
'6302	Yatak çarşafı, masa örtüleri, tuvalet ve mutfak bezleri	22.510	24.380	8,3%	25,7%
'6303	Perdeler ve iç storlar; perde ve yatak farbelaları	11.475	11.689	1,9%	12,3%
'6304	Diğer mefruşat eşyası (94.04 pozisyonundakiler hariç)	5.428	6.571	21,1%	6,9%
'5801	Dokunmuş kadife, pelüş ve tırtıl mensucat (58.02 veya 58.06, pozisyonlarındaki mensucat hariç)	3.631	4.705	29,6%	5,0%
'6301	Battaniyeler ve diz battaniyeleri	3.251	4.663	43,4%	4,9%
'5804	Tüller ve diğer ağ mensucat (dokunmuş veya örme mensucat hariç);, parça, şerit veya motif halinde dantel (60.02 ila 60.06 Pozisyonlarındaki, mensucat hariç)	784	1.093	39,4%	1,2%
'5408	Suni filament ipliklerinden dokunmuş mensucat (54.05 Pozisyonundaki, maddelerden elde edilen dokunmuş mensucat dahil)	964	756	-21,6%	0,8%
'5810	Parça, şerit veya motif halinde işlemler	270	432	60,0%	0,5%
'5802	Havlü cinsi bukleyli mensucat (58.06 pozisyonunda yer alan kordelalar , hariç); tuftedilmiş mensucat (57.03 pozisyonunda yer alan eşya hariç)	21	93	342,9%	0,1%
'5805	El ile dokunmuş duvar halıları (Gobelins, Flanders, Aubusson, Beauvais, ve benzerleri) ile iğne işlemesi duvar halıları (küçük nokta, kanaviçe, gibi) (hazır eşya halinde olsun olmasın)	1	0	-100,0%	0,0%

Kaynak:ITC Trademap

Rusya'nın Ev Tekstili İthalatı Yaptığı Başlıca Ülkeler (Bin Dolar)

SIRA	ÜLKE	2020	2021	Değişim %	Pay %
	TOPLAM	610.416	764.779	25,3%	100,0%
1.	Çin	300.505	398.503	32,6%	52,1%
2.	Belarus	51.437	62.456	21,4%	8,2%
3.	Özbekistan	47.023	61.953	31,8%	8,1%
4.	Türkiye	54.256	59.511	9,7%	7,8%
5.	Türkmenistan	14.594	21.356	46,3%	2,8%
6.	Hindistan	13.497	19.055	41,2%	2,5%
7.	İtalya	11.137	16.146	45,0%	2,1%
8.	Pakistan	15.918	15.306	-3,8%	2,0%

9.	Bangladeř	9.210	12.561	36,4%	1,6%
10.	Almanya	9.101	11.709	28,7%	1,5%

Kaynak:ITC Trademap

Rusya'nın Ev Tekstili İthalatı Yaptığı Başlıca Ürünler (Bin Dolar)

GTİP	ÜRÜN GRUBU	2020	2021	Değişim %	Pay %
	TOPLAM	610.416	764.779	25,3%	100,0%
'5407	Sentetik filament ipliklerinden dokunmuş mensucat (54.04 pozisyo-, nundaki maddelerden elde edilen dokunmuş mensucat dahil)	240.188	317.920	32,4%	41,6%
'6302	Yatak çarşafı, masa örtüleri, tuvalet ve mutfak bezleri	180.002	200.660	11,5%	26,2%
'6303	Perdeler ve iç storlar; perde ve yatak farbelaları	77.212	107.246	38,9%	14,0%
'5801	Dokunmuş kadife, pelüş ve tırtıl mensucat (58.02 veya 58.06, pozisyonlarındaki mensucat hariç)	35.838	41.347	15,4%	5,4%
'6301	Battaniyeler ve diz battaniyeleri	24.405	32.388	32,7%	4,2%
'6304	Diğer mefruşat eşyası (94.04 pozisyonundakiler hariç)	24.824	29.447	18,6%	3,9%
'5804	Tüller ve diğer ağ mensucat (dokunmuş veya örme mensucat hariç);, parça, şerit veya motif halinde dantel (60.02 ila 60.06 Pozisyonlarındaki, mensucat hariç)	10.785	12.235	13,4%	1,6%
'5408	Suni filament ipliklerinden dokunmuş mensucat (54.05 Pozisyonundaki, maddelerden elde edilen dokunmuş mensucat dahil)	8.505	10.637	25,1%	1,4%
'5802	Havlu cinsi bukleli mensucat (58.06 pozisyonunda yer alan kordelalar , hariç); tuftedilmiş mensucat (57.03 pozisyonunda yer alan eşya hariç)	5.179	7.049	36,1%	0,9%
'5810	Parça, şerit veya motif halinde işlemler	3.467	5.828	68,1%	0,8%
'5805	El ile dokunmuş duvar halıları (Gobelins, Flanders, Aubusson, Beauvais, ve benzerleri) ile iğne işlemesi duvar halıları (küçük nokta, kanaviçe, gibi) (hazır eşya halinde olsun olmasın)	11	22	100,0%	0,0%

Kaynak:ITC Trademap

7. 1.DIŞ TİCARET POLİTİKASI VE UYGULAMALARI

A) Dış Ticaret Mevzuatı

Rusya Federasyonu'nun, Bağımsız Devletler Topluluğu (BDT) ülkeleri ile Serbest Ticaret Anlaşması, Avrupa Birliği ile de Şubat 1996'dan geçerli olmak üzere bir ortaklık ve işbirliği anlaşması bulunmaktadır. Öte yandan, Rusya Federasyonu, Beyaz Rusya ve Kazakistan arasında 1 Ocak 2010 tarihinden itibaren Gümrük Birliği kurulmuş olup, bahse konu Birliğe, 2014 yılında Ermenistan ve 2015 yılında Kırgızistan da dâhil olmuştur.

Rusya Federasyonu, Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ)'ne, 1993 yılı haziran ayında başvurmuş olup, ülkenin, Örgüte üyeliğine ilişkin belgeler, Örgütün 8. Bakanlar Konferansında, 16 Aralık 2011 tarihinde, İsviçre'nin Cenevre kentinde üye devletlerin Bakanları tarafından onaylanmıştır. Söz konusu belgeler, Rusya Federasyonu'nun üyeliğine ilişkin şart ve taviz belgelerini, Rusya Federasyonu'nun ticaret rejimine ilişkin reformları ve DTÖ'ye üyelik çerçevesinde üstlendiği taahhütleri içeren bir pakettir. Rusya Federasyonu, DTÖ'ye katılımının onaylanması sürecinin tamamlandığını 23 Temmuz 2012 tarihinde DTÖ Sekretaryasına resmi olarak bildirmiştir. İç onay sürecini tamamlayan Rusya Federasyonu, 23 Ağustos 2012 tarihinden itibaren DTÖ'nün 156'ncı üyesi olmuştur.

Rusya Federasyonu, 2006-2007 yıllarında, BDT üyesi ülkelere sağlamakta olduğu ucuz enerji desteğini önemli ölçüde azaltmıştır. Bu da ülkenin ucuz gazı bundan böyle Sovyet dönemi sonrası bir iş birliği desteği olarak kullanmayacağı anlamına gelmektedir. Bununla birlikte Rusya Federasyonu'nun Sovyet dönemi sonrasında yeniden ekonomik entegrasyon için BDT yerine Avrasya Ekonomik Topluluğu (Eurasec)'nu daha verimli bir araç olarak görmeye başladığı gözlenmektedir. 2000 yılı Nisan ayında kurulan Eurasec, hâlihazırda Rusya Federasyonu, Beyaz Rusya, Kazakistan, Kırgızistan, Tacikistan ve Özbekistan'dan oluşmakta olup, Ermenistan, Ukrayna ve Moldova üyelik öncesi gözlemci statüsündedir. 250 milyon nüfuslu potansiyel bir pazar olan Eurasec'in birinci hedefi bir gümrük birliği oluşturmaktır. Bu hedefe yönelik çok küçük bir ilerleme kaydedilmiş olsa da, söz konusu ilerlemeler, tarifelerin çoğunluğunda şimdiden bir düzenleme olması nedeni ile önemli görülmektedir. Eurasec, 2006 yılında, entegre bir döviz piyasası kurulması yönünde anlaşmaya varmıştır. Rusya Federasyonu ve Kazakistan tarafından, bölgeye finansman sağlanması amacıyla yönelik olarak Avrasya

Kalkınma Bankası kurulmuş olup, Banka, 1,5 milyar dolar tutarında ödenmiş sermayeye sahiptir. (<https://eabr.org/en/about/facts-and-figures/>)

Rusya Federasyonu tarafından ihraç ürünlerimizin ülkeye girişine getirilen bir kolaylık, ülkemizin ithalatta uygulanan ülke preferans sistemine dâhil edilmesidir. Sovyet döneminden beri (1974) uygulanan bu sistem, 1992 yılında tekrar düzenlenmiş olup, ülkemiz, gelişmekte olan ülkeler statüsünde kabul edilmekte ve üçüncü ülke menşeli ürünlerin ithalatındaki gümrük vergilerinin %25'i oranında indirim yapılarak Türk menşeli muhtelif ürünlerin ülkeye girmesine imkân sağlanmaktadır (GSP). Söz konusu indirimden yararlanmak için FORM A menşe belgesinin ibraz edilmesi gerekmektedir. Diğer taraftan, ithalatta uygulanan Genel Preferanslar Sistemine dâhil madde gruplarında bir azaltmaya gidilmiştir. Bu uygulama ile ülkemizin belli başlı ihraç ürünlerinden tekstil, deri eşya, şekerleme mamulleri, makarna, temizlik maddeleri, bisküviler liste dışında kalmıştır. Ancak; Avrasya Ekonomik Birliğinin ana yürütme organı olan Avrasya Ekonomik Komisyonu Konseyinin 05/03/2021 tarihli toplantısında; gelişmekte olan ülkeler listesinde bulunan 103 ülkeden aralarında **Türkiye**, Çin, Güney Kore, Arjantin ve Brezilya'nın da bulunduğu 75 ülke GSP kapsamından çıkarılmıştır. Söz konusu uygulama değişikliği, **12 Ekim 2021** tarihinden itibaren yürürlüğe girmiştir.

B) Gümrük Vergileri

Rusya Federasyonu'nda birçok mal grubunda gümrük kıymetinin tespiti açısından referans fiyat uygulaması yapılmaktadır. Rus Gümrük İdaresince fiyat açısından riskli olduğu değerlendirilen muhtelif ürünlerde belirlenen asgari kıymetlerin altında kalan beyanlar kabul edilmemekte, malın girişine ancak asgari kıymet üzerinden vergi alınması kaydıyla izin verilmektedir. Bu uygulama, gümrük idaresi içinde 'sirküler' yoluyla yürütülmekte ve kamuya ilan edilmemektedir. Buna karşın, referans fiyat uygulaması bulunmayan mallar açısından ise beyan edilen fiyatların gerçeğe uygunluğunu tespit etmekte her bir gümrük idaresi bağımsız hareket edebilmektedir. Referans fiyat uygulamalarına yönelik idari yargı yolu açık olsa da dava süreçleri uzun süre alabilmektedir.

Avrasya Gümrük Birliğine ihraç edilen mallara ilişkin olarak gümrük vergisi ve sair mali yükümlülüklerin ödenmesi gerekmektedir. Rusya Federasyonu sınır gümrük idaresinde; ithalatçı, distribütör, nakliye firması veya gümrük müşaviri tarafından gümrük ödemeleri yapılmalı ve gerekli belgeler eksiksiz olarak ibraz edilmelidir. Gümrük beyannamesine ilaveten,

Rus gümrüklerinde gerekli olan diğer belgeler; eşya kıymetini tevsik edici belgeler (Satıcı tarafından onaylanmış fiyat listesi, fatura, ihracat beyannamesi örneği), taşıma belgeleri, gerekli uygunluk sertifikaları, menşe belgesi, varsa lisans ve izinler ve sigorta poliçesi (CIP, CIF taşıma şekli ise) şeklinde sıralanabilir.

Rusya Federasyonu'nda tarife cetvelinde yer alan eşyaların yaklaşık %85'inin gümrük vergileri 'ad valorem' olarak belirlenmiştir. Geri kalan eşya grubunda ise 'ad valorem' ve spesifik tarife oranlarının azami olanının esas alınması şeklinde kombine yöntem kullanılmaktadır. Rusya Federasyonu'nun DTÖ'ye 22 Ağustos 2012 tarihindeki üyeliğini müteakip ortalama gümrük tarife oranı %7,8 olarak uygulanmaya başlanmıştır (Bağlı ortalama tarife oranı ise %8,6'dır). Rusya Federasyonu'nun ağırlıklı ortalama yöntemiyle hesaplanan gümrük vergisi oranı ise 2020 yılında %4,2 (geçici veri) seviyesinde tezahür etmiştir. Ayrıca nihai ürünlerde %15, muhtelif tarım ürünlerinde (et ürünleri ve içecekler) ise fasıl bazında ortalama %30'lara ulaşan yüksek gümrük vergileri de uygulanmaktadır.

Rus gümrüklerinde en çok dikkat edilen husus, gümrük kıymetinin doğruluğunun tespitidir. Özellikle bağlı şirkete yapılan taşımaların risk teşkil ettiği değerlendirilebilmektedir. Anılan risk grubuna yönelik vergi denetimlerinde ise 'transfer fiyatlandırması' en çok dikkat edilen hususlar arasında yer almaktadır.

C) İç Vergiler ve Oranları

Rusya Federasyonu vergi sistemi; Federal (Merkezi Hükümet), Bölgesel (Valilik) ve Yerel (Belediye) makamlarca tayin edilmek üzere 3 aşamadan müteşekkildir.

1) Federal Vergiler: Katma değer, lüks tüketim, kişisel gelir, kurumlar, maden, su kaynakları ve damga vergileri ile vahşi yaşam ve biyolojik kaynakların kullanımına ilişkin harçlardan müteşekkildir.

a) Katma Değer Vergisi: Katma değer vergisi (KDV)'nin mükellefleri kurumlar (şirketler, işletmeler vb.) ve özel teşebbüslerdir. Verginin matrahı, mal ve hizmetlerin satış fiyatıdır. Vergi matrahı tespit edilirken, satış bedeli olarak nakdi, aynı, değerli evraklar dâhil elde edilen tüm gelirler dikkate alınır. Rusya Federasyonu'nda genel KDV oranı %20'dir. Ancak, uluslararası taşımacılık hizmetleri, ihracat ve serbest bölgelere satışlar gibi bazı işlemler vergiden muaf tutulmaktadır. Ayrıca, başta muhtelif yaş meyve sebze ürünleri olmak üzere bazı

gıda maddeleri, kitaplar, çocuk ürünleri, medikal ürünler ve ilaçlar gibi muhtelif ürünlerde uygulanan KDV oranı %10 olarak belirlenmiştir. Rusya Federasyonu'nda KDV ödemeleri, vergi dönemini takip eden ayın 25'inci gününe kadar yapılmaktadır (Birer ay arayla 3 eşit taksitle de ödenebilmektedir).

İthal edilen ürünün Rusya Federasyonu'na girişinde ise gümrüklenmiş değer üzerinde KDV hesaplanmaktadır. Ayrıca, her bir gümrük beyanı için gümrük yetkililerince işlem ücreti alınmaktadır. İlâveten; alkollü içkiler, muhtelif tütün mamulleri, petrol ürünleri ve muhtelif kara taşıtlarının ithali esnasında özel tüketim vergisi de tahsil edilmektedir.

Öte yandan, Rusya Federasyonu'nun, Türkiye de dâhil olmak üzere toplam 80 ülke ile çifte vergilendirmeyi önleme anlaşması bulunmaktadır.

Rusya tarafından uygulanmakta olan gümrük ve katma değer vergisi oranlarına <https://www.alt.ru/tnved/> ve <https://www.alt.ru/taksa-online> bağlantı adreslerinden ulaşabilmektedir.

b) *Lüks Tüketim Vergisi (Excises):* Lüks tüketim vergisinin mükellefleri; kurumlar, tüzel kişiler, özel teşebbüsler ve ithalatçılardır. Alkollü içecekler, tütün ürünleri, motorlu taşıtlar, etil alkol gibi bazı ürünler lüks tüketim vergisine tabidir.

c) *Kişisel Gelir Vergisi:* Rusya Federasyonu'nda yerleşik kişiler ve yerleşik olmamakla birlikte Rusya Federasyonu içinde gelir elde eden gerçek kişiler, kişisel gelir vergisi mükellefleridir. Kişisel gelir vergisi oranı genel olarak %13 seviyesinde uygulanmaktadır (Ücret gelirleri, kişisel girişimcilerin gelirleri ve 3 yıldan az tutulan taşınmazların satışından elde edilen gelirler). Ancak, gelir vergisi oranı Rusya Federasyonu'nda yerleşik olanlar için gelir kalemine göre %9 (2007'den önce düzenlenen ipotek bonoları ve ipotek katılım sertifikaları gelirleri) veya %35 (Yarışma gelirleri ile belirli limitin üzerindeki faiz gelirleri) olarak, Rusya Federasyonu'nda yerleşik olmayanlar için ise %15 (Rus firmalarından alınan kar payları) veya %30 olarak da uygulanabilmektedir.

d) *Kurumlar Vergisi:* Rus şirketleri, yabancı şirketler, yurt içinde daimî temsilcilik aracılığıyla faaliyetlerini gerçekleştiren ve/veya yine yurt içinde kaynaklardan gelir elde eden yabancı şirketler kurumlar vergisi mükellefleridir. Kurumlar vergisi genel oranı %20'dir. Söz

konusu verginin %2'si (2017-24: %3) federal bütçeye, %18'i (2017-24: %17) ise bölgesel bütçeye aittir. Bölgesel bütçeye ait vergi, yatırımın niteliğine göre %13,5'e (2017-2024: %12,5) kadar azaltılabilmektedir. (<https://www.nalog.gov.ru/rn77/taxation/taxes/profitul/>)

e) Maden Vergisi: Yeraltı kaynaklarını kullanan kurumlar ve bireysel müteşebbisler maden vergisi mükellefleridir. Madenin çeşidine göre vergi oranı değişmektedir.

f) Su Kaynakları Vergisi: Tüzel kişiler ve özel teşebbüsler vergi mükellefleri olup, sabit bir vergi oranı bulunmamaktadır. Vergi ödemeleri, 3 aylık vergi dönemini takip eden ayın 20'sine kadar yapılmaktadır.

g) Damga Vergisi/Harcı: Tüzel kişiler ve özel teşebbüslerden alınmakta olup, alınan harç miktarı değişik oranlarda tezahür etmektedir.

h) Vahşi Yaşam ve Biyolojik Kaynakların Kullanımına İlişkin Harçlar: Tüzel kişiler ile Rus toprakları içerisinde fauna ve biyolojik kaynakların kullanımı iznine sahip özel müteşebbislerden alınmakta olup, alınan harç miktarları değişik oranlarda tezahür etmektedir.

2) Bölgesel Vergiler: Tüzel kişilere yönelik mülkiyet/aktif, taşıt/ulaştırma ve gazino oyunları/kumar vergilerinden müteşekkildir.

3) Yerel Vergiler: Toprak/arazi ve kişisel mülkiyet/aktif vergilerinden müteşekkildir.

Basitleştirilmiş Vergi Sistemi: Özel bir vergilendirme rejimi olup, genel vergi sistemi ile birlikte tüzel kişiler ve özel teşebbüsler tarafından bu sistem kullanılabilir. Basitleştirilmiş vergi sisteminde iki yöntem/oran bulunmaktadır: Birincisi 'toplam gelir' (Vergi oranı %6), ikincisi ise 'giderler tutarında azaltılmış gelirlerdir (Toplam gelirden giderler düşüldükten sonra kalan kısım için vergi oranı %15). İkinci yöntemde, bölgesel/yerel yönetimler farklı kategorilerdeki vergi mükellefleri için %5'e kadar azaltılmış vergi oranı belirleyebilmektedir. Vergi mükellefleri bu iki yöntemden birisini seçmek suretiyle basitleştirilmiş vergi sistemini kullanabilmektedir.

D) Ürün Standartları ile İlgili Uygulamalar

Rusya'da ürün belgelendirme prosedürü, temelde, uygunluk sertifikası ve uygunluk beyanı gibi belgeleri kapsamaktadır. Rusya'da en fazla talep edilen/kullanılan sertifikalar/belgeler aşağıda yer almaktadır:

- GOST R (ГОСТ Р) Uygunluk Sertifikası
- GOST R (ГОСТ Р) Uygunluk Beyanı
- Avrasya Gümrük/Ekonomik Birliği Uygunluk Sertifikası (EAC)
- Gümrük Birliği Uygunluk Beyanı
- Devlet Kaydı Belgesi
- Yangın Emniyeti Belgesi

Öncelikle Rusya’da herhangi bir ürün için ne tür sertifikanın düzenlenmesi gerektiğini öğrenmek için GOST R (ГОСТ Р) sisteminde zorunlu sertifikalanmaya tabi olan ürün listesinin, GOST R (ГОСТ Р) sisteminde uygunluk beyanına tabi olan ürün listesinin, Avrasya Ekonomik Birliği AEB teknik koşulları, Rusya’da zorunlu sertifikalanmaya tabi olan ürün listesinin, Rusya’da uygunluk beyanına tabi olan ürün listesinin veya devlet kaydına tabi olan ürün listesinin incelenmesi gerekmektedir. Ürün belgelendirmesi, farklı süreçleri olan gönüllü ve zorunlu belgelendirme olmak üzere iki temel sistemden oluşmaktadır.

Bu noktada, AEB ile ilgili kısa bilgi verilmesinde fayda görülmektedir; AEB; 1 Ocak 2015’te kurulmuştur. Halihazırda Rusya, Kazakistan, Belarus, Kırgızistan ve Ermenistan’ın üye olduğu bir ekonomik entegrasyon olan AEB, yukarıda zikredilen ve Birlik üyesi olan bütün ülkelerde ortak bir belgelendirme sistemini öngörmektedir. Bu çerçevede, ülkemiz ve Avrupa Birliği arasında yürürlükte bulunan Gümrük Birliği mekanizmasına benzer bir yapının, AEB bünyesinde de mevcut olduğunu söylemek mümkündür.

Bu kapsamda, Rusya’da dâhil olmak üzere AEB üyesi ülkelerin ürün güvenliği ve belgelendirme sisteminin temelinde, Avrasya Birliği Sertifikası olarak adlandırılan **EAC Gümrük Birliği Sertifikası** yer almaktadır. Sistemin uygulanmasında, EAC sertifikası ve doğrudan üretici beyanına istinaden verilen **EAC Deklarasyonu** olmak üzere ikili bir ayrım söz konusudur. Bu durum, ülkemiz ürün güvenliği sisteminde önemli bir yeri olan CE Belgelendirmesi uygulamalarına benzer niteliktedir. EAC Belgesi ya da deklarasyonu bütün ürünleri kapsar bir nitelikte değildir. **EAC Belgesi** parti bazlı alındığı gibi, 1-3-5 yıllık süreli olarak da alınabilmektedir. Burada önemli olan husus, EAC Belgesi ya da EAC uygunluk deklarasyonu gerektiren ürünlerin, bu belge olmaksızın gerek Rusya, gerekse AEB ülkeleri pazarına giriş yapamamasıdır.

Yukarıda belirtildiği gibi, EAC Belgesi **tek seferlik, yani parti bazında** düzenlenebilmektedir. Bu kapsamda, ithalatçı olan Rus firması, ihracatçıdan sözleşme ile aldığı malları ancak EAC sertifikası olması durumunda satabilmektedir. Sertifika üzerinde; üretim yeri, ithalatçı firma bilgisi, malın sınıflandırma GTİP, ana sözleşme tarih ve numarası bilgileri yer almaktadır. Bu tür sertifikalar; belli bir Rus firması adına, yalnız bir sefer, miktarı ve cinsi sertifika üzerinde belirlenmiş ürünler için geçerlidir.

Bir yıllık seri üretim EAC belgesi, EAC Belgesi vermek üzere yetkilendirilmiş şirketin uzmanının inceleme ve analiz ziyaretine gereksinim duyulmadan sadece numune ve gerekli dokümanlara istinaden yapılan incelemeler neticesinde bir yıl süre için verilmektedir. Bu sertifikalar seri üretim için verilir ve 3 yıllık sertifikalarla aynı işlevi görürler.

Üç ve beş yıllık geçerlilik arz eden EAC belgeleri, EAC Belgesi vermek üzere yetkilendirilmiş şirketin uzmanının yaptığı denetim ziyareti akabinde 3 veya 5 senelik bir süreyi kapsamak üzere verilmektedir. Bu şekilde alınan belgeler 3 veya 5 yıl için yapılacak tüm sevkiyatların gümrük işlemlerinde ve aynı zamanda AEB ülkelerinin iç piyasasında beyan zorunluluğu olan yerlerde geçerlidir.

Bu noktada, EAC Belgelerinin nasıl denetlendiği hususu da önem arz etmektedir. Rusya'da denetimlerin özellikle gümrük bölgelerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Dolayısıyla, ithal ürünler Rus pazarına girmeden önce gümrük sahasında çok ciddi bir belge denetime tabi tutulmakta ve ithal edilen ürünlerin EAC Belgesi olup olmadığı incelenmektedir. Ülkenin akreditasyon kurumu olan ve aynı zamanda EAC belgesi vermeye yetkili kuruluşların yetkilendirilmesini yapan Rus Akreditasyon Kurumu'nun (ROSAKREDİTATSİA) internet sayfasında, EAC belgelerinin geçerliliği ve içeriğine ilişkin bilgiler yer almaktadır. Örneğin; ürün gümrük bölgesine geldiğinde ilgili gümrük görevlisi kendisine ibraz edilen EAC belgelerini ROSAKREDİTATSİA'nın web sayfasından (fsa.gov.ru) kontrol edebilmekte ve ona göre işlem yapabilmektedir.

Rusya'da zorunlu EAC belgesine tabi olmayan ürünler de vardır. Dolayısıyla bu ürünler Rus pazarına bu belgede olmadan girebilmektedir. **Bununla birlikte, ürünün EAC belgesinden muaf olduğu hususu ithalatçı tarafından ispatlanmak durumundadır.** Bunun için ithalatçı tarafından, ROSAKREDİTATSİA tarafından yetkilendirilmiş ve aynı zamanda EAC belgesi tanzim etmeye de yetkili olan kuruluşların herhangi birine başvurulması ve ürünün

EAC gerektirmediğine dair bir belge alınması gerekmektedir. “Otkoznoe pismo” adı verilen bu belge, gümrük yetkilisine ibraz edilmek zorundadır.

EAC Gümrük Birliği Uygunluk Sertifikası ve Uygunluk Beyanı arasındaki temel farkları aşağıda şekilde izah etmek mümkündür:

Tablo-1

Uygunluk Beyanı	Rusya Federasyonu’nda bulunma süresi
Başvuran tarafından ibraz edilen belgelere dayanarak belgelendirme kurumu tarafından düzenlenmektedir.	Test sonuçlarına dayanarak belgelendirme kurumu tarafından düzenlenmektedir.
1 yıldan - 5 yıla kadar geçerlidir.	5 yıla kadar geçerlidir
Boş bir A4 kağıt üzerinde düzenlenmektedir.	Özel desenli korumalı belge üzerinde düzenlenmektedir
Uygunluk beyanında gösterilen bilgiler için sorumluluğu başvuran üstlenmektedir.	Uygunluk sertifikasındaki bilgiler için sorumluluğu ise belgeyi düzenleyen belgelendirme şirketi üstlenmektedir.

GOST R (ГОСТ Р) UYGUNLUK BELGESİ

Rusya’da GOST R (ГОСТ Р) Uygunluk sertifikası, ürünler için resmi bir belge olup, yetkili ulusal kurumlar ürünün güvenliğini ve ürünün teknik standartlar ve düzenlemelerle oluşturulan standartlara uygun olduğunu onaylamaktadır.

Uygunluk sertifikası, ürünün seri üretimi veya belirli bir parti için alınabilmektedir. Söz konusu sertifikalar, tüm Rusya’da faaliyet gösteren ve talepte bulunan şirketin kayıtlı olduğu bölgelere bağlı olmadan akredite edilmiş belgelendirme merkezleri tarafından verilmektedir.

Uygunluk sertifikasının düzenlenmesi sadece test raporlarının bulunması durumunda mümkündür. Bu yüzden önce ürün mamullerinin laboratuvar testi yapılmaktadır. Uygunluk sertifikası, Rusya Federasyonu mevzuatı uyarınca akredite edilmiş kurumlar tarafından düzenlenmektedir.

GOST R (ГОСТ Р) UYGUNLUK BEYANI (DEKLARASYON)

GOST R (ГОСТ Р) Uygunluk Beyanı (Deklarasyon), ürünün güvenliğini/standarda-mevzuata uygunluğunu onaylayan resmi evraktır. Beyan (Deklarasyon), güvenlik onayı için zorunludur. Söz konusu beyanname, Rusya Federasyonu’nda kayıtlı özel girişimci veya tüzel kişi statüsünde bulunan Rus üreticilere ve Rus ithalatçılara verilmektedir.

Uygunluk beyanı ürünün güvenliğini onaylamaktadır. Bu prosedür, beyan (Deklarasyon) olarak adlandırılmakta ve uygunluk beyanı (deklarasyon) satıcı veya üretici için alternatif bir kanıt olarak görülmektedir. Rusya’da, uygunluk beyanı ve uygunluk sertifikası hukuksal açıdan eşit güce sahiptir ve süre olarak 3 yıla kadar düzenlenebilmektedir. Ürünlerin uygunluk beyanı süreci prensip olarak belgelendirmeden farklı olmamaktadır.

DEVLET KAYDI BELGESİ (CTP)

Devlet kaydı belgesi; ürünlerin güvenliğini, yeknesak sıhhi, epidemiyolojik ve hijyenik koşullara ve AEB teknik düzenlemelerine uygunluğunu onaylayan bir belgedir. Belge, yetkili kurum tarafından yeknesak formda ve AEB tarafından kabul edilen esaslara göre düzenlenen bir belgedir.

Devlet kaydı belgesi, gerekli testlerin yapılması ve Rospotrebnadzor Kurumunda devlet kaydı prosedürünün tamamlanması akabinde mamul ürünler için düzenlenmektedir.

Devlet kaydı belgesi hem ithalatçı hem de üretici adına düzenlenebilmektedir. Herhangi bir ürün için devlet kaydı sürecinin gerekli olup olmadığı hususu, yürürlüğe giren AEB teknik düzenlemeleri tarafından belirlenmektedir.

MUAFİYET MEKTUBU (OTKAZNOE PİSMO)

Ürünün zorunlu belgelendirme veya üretici beyanına dayalı belgelendirmeye tabi olmaması durumunda, ilgili şirket ‘muafiyet mektubu-otkaznoe pismo’ olarak bilenen bir belge düzenleyebilir. Söz konusu ‘muafiyet mektubu’ resmi bir belge niteliğinde olup belgelendirme merkezi tarafından onaylanmaktadır. Bahse konu mektup, belli bir ürün grubunun AEB teknik kurallarına ve GOST R (ГОСТ Р) sistemine göre, uygunluk onayına tabi olmadığını bildirmektedir. Dolayısıyla muafiyet mektubu, Rusya’da, akredite kurumlar tarafından verilmiş ve ürünün belgelendirmeye tabi olmadığını bildiren resmi bir belgedir.

YANGIN GÜVENLİĞİ SERTİFİKASI (YANGIN SERTİFİKASI)

Rusya’da üretilen veya Rusya’ya ithal edilen ürünlerin tüketiciler için güvenli olması açısından ürünlerin çoğu için yangın güvenlik gereksinimlerine uygunluğu onaylayan sertifikanın düzenlenmesi gerekmektedir.

Yangın güvenlik sertifikası (yangın sertifikası), ürünün yangın güvenlik koşullarına uygunluğunu onaylayan sertifika sistemi çerçevesinde düzenlenmiş yasal bir belgedir. Yangın

güvenlik sertifikası, ürünün devlet standartları koşullarının, Yangın Güvenlik Sertifika Sisteminde belirtilen koşullara, yangın güvenlik normlarına, inşaat normlarına ve koşullarına ve RF Mevzuatı uyarınca zorunlu yangın güvenlik şartlarını ve ürünleri fonksiyonel göstergeleri belirtilen diğer yasal belgelere uygunluğunu onaylamaktadır.

E) Ambalaj, Paketleme ve Etiketleme

Rusya Federasyonu'nda, 2024 yılına kadar kayıt dışılığın azaltılması ve tüketici refahı da gözetilerek eşit rekabet koşullarının tesisinin sağlanması amacıyla dijital ekonomiye geçişin bir parçası olarak; tüm ithal ürünlerin, "QR" kodlarıyla etiketlenerek ülkeye girişinden nihai tüketiciye ulaşıncaya kadarki sürecinin izlenebilmesi amacıyla "Birleşik Ürün Etiketleme ve Takip Sistemi" ihdas edilmiştir. Anılan sistemin koordinatör kurumu, "Sanayi ve Ticaret Bakanlığı"; sistemin oluşturulması, uygulanması ve işletilmesinden sorumlu kurum (kodların üretimi ve dağıtım), "Geliştirme ve Teknoloji Perspektifleri Merkezi Başkanlığı" (CRPT); sistemin işleyişinin kontrolünden sorumlu kurum, "Dijital Gelişim, Haberleşme ve Kitleleşme İletişim Bakanlığı"; düzenleyici kurum ise "Maliye Bakanlığı" olarak belirlenmiştir.

Etiketleme işleminin eşyanın gümrüklenmesi öncesinde tamamlanması gerekmekte olup, kontroller Federal Gümrük/Vergi Servisince gerçekleştirilecektir. Eşyanın transitinde veya geçici ithalinde (sergi, fuar eşyası) işaretleme gerekmemektedir. Barkodun kaç rakamlı olacağı hususunda Avrasya Ekonomik Birliği'nde henüz bir karar alınmamış olmakla birlikte, söz konusu barkodun içerisinde e-imza ile genel bilgilerin yer alacağı belirtilmektedir.

Etiketleme uygulaması ile herhangi bir tüketici akıllı telefonundan kodu tarayarak malların kalitesini kontrol edebilecektir. Sistemin şeffaflığı, düzenlemelere uyumluluk, sahtecilik ve kaçakçılığa karşı mücadele temel amaçlar olarak belirtilmektedir. İşbu uygulama ile yasal ve kaliteli ürünlerin satın alınabilmesi, insan sağlığının korunması, tüketici haklarının korunması, "beyaz piyasanın" büyümesi, rekabetçiliğin artması, maliyet optimizasyonu, lojistik zincir boyunca eşyanın takibi, "gri piyasanın" azaltılarak verimliliğin artırılması, gümrük ve vergi gelirlerinde artış sağlanması ile mal piyasasının gözetimi amaçlanmaktadır.

Ülkemizin Rusya'ya ihracatında önemli yer tutan muhtelif ürünlerde etiketleme sisteminin tesis edilmesi süreci devam etmektedir. Bu kapsamda; ilk olarak, 12 Ağustos 2016 tarihinde kürk manto ürününde pilot uygulamaya başlanılmıştır. Muhtelif tütün mamullerinde ise 1 Mart 2019 tarihinde etiketleme uygulamasına geçilmiştir. 11 Ocak 2021 tarihinden itibaren

ise, nikotin içeren tüm ürünlerin 28 Şubat 2022 tarihine kadar etiketlenmesi projesine başlanmıştır.

Rusya'ya ihracatımızda önemli yer tutan ayakkabı ürünlerine yönelik zorunlu uygulamaya 1 Temmuz 2020 tarihinde başlanmıştır. Muhtelif tekstil ve hazır giyim ürünlerinde zorunlu uygulamaya geçiş tarihi 1 Ocak 2021 olarak belirlenmiştir. Hafif sanayi ürünleri kalıntılarının etiketlenmesi 1 Ocak 2021 tarihinde zorunlu hale getirilmiştir.

Süt ürünlerinden dondurma ve peynir için 1 Haziran 2021, raf ömrü 40 günden fazla olan diğer süt ürünleri için 1 Eylül 2021 ve raf ömrü 40 günden az olan diğer süt ürünleri için ise 1 Aralık 2021'den itibaren etiketleme uygulaması zorunlu hale gelmiştir.

1 Ekim 2020 tarihinden önce Rusya Federasyonu topraklarında üretilen veya ithal edilen parfümeri ve kozmetik ürünlerinin bilgi sisteminde tescile (malların açıklamasına) tabi olarak etiketlenmesi işlemlerinin **1 Ekim 2022'ye kadar** tamamlanması gerekmektedir.

Etiketsiz ürünlerin ithali, fotoğraf makinalarında 1 Ekim 2020 tarihinden itibaren yasaklanmıştır. 1 Ekim 2022 tarihinden itibaren ithal edilen fotoğraf makineleri için etiketleme zorunlu olacaktır.

Lastiklerde ise etiketsiz ürünlerin ithali 1 Kasım 2020 tarihinden itibaren yasaklanmıştır. Paketlenmiş sularda ise 1 Eylül 2021 tarihi itibarıyla zorunlu etiketleme sistemine geçilmiştir. Bira ve alkolsüz içecekler, antiseptikler ve gıda takviyeleri için pilot uygulamalar devam etmektedir. Tekerlekli sandalyelerin etiketleme uygulamasına ilişkin pilot projeler nihayete ermiş ancak sisteme geçiş için henüz bir tarih belirlenmemiştir. Bisikletler için ise 1 Mart 2023 tarihi itibarıyla zorunlu etiketleme sistemine geçiş planlanmaktadır.

Anılan tüm ürünlerin transit ticareti ve geçici ithalatı ise kapsam dışında tutulmaktadır.

Ürünlerin zorunlu tanımlamasını içeren etiketleme işleminin eşyanın gümrüklenmesi öncesinde tercihen üretim tesislerinde veya Rusya Federasyonu'nda, gümrükleme işleminden önce depolarda tamamlanması gerekmektedir. Etiketlemede sorumluluk ithalatçıya ait olup, etiket veya barkod bilgilerinin üreticilere ithalatçılar tarafından ulaştırılması gerekmektedir. Diğer taraftan, Rus yetkililerce; sektörün uyum süreci, stok durumu ve Rus yetkili kurumlarının sisteme dahil olma süreçlerinde görülen sıkıntılar sebebiyle ürün bazında ilave geçiş sürecinin resmi olarak uygulanabileceği belirtilse de; etiketleme uygulamasına son tarih beklenmeden

ivedilikle geçilmesinin, özellikle sevkiyat bazında yaşanacak sorunların çözümü ve iş sürecine ilişkin elde edilecek tecrübe açısından öncelik arz ettiği değerlendirilmektedir.

Bahse konu etiketlerde, malın adı, orijini, net ağırlığı, malın terkibi, üretim yılı, raf ömrü, besleyici değeri, kullanım koşulları gibi bilgilerin Rusça olarak yer alması gerekmektedir. Söz konusu etikete sahip olmayan malların satışı ise mümkün bulunmamaktadır. Söz konusu şartlar her bir mal için GOSSTANDART'tan temin edilebilmektedir. (<https://chestnyznak.ru/en/>)

F) Teknik Engeller

Rusya Federasyonu'na ihracatta teknik düzenlemeler ve standartlar temel olarak Rusya Federasyonu Standardizasyon ve Metroloji Federal Servisi (ROSSTANDART) tarafından belirlenmekte olup, ülkemiz ile Rusya Federasyonu arasındaki Karma Ekonomik Komisyonu Protokolü kapsamında, teknik düzenlemeler, standardizasyon, metroloji ve uygunluk değerlendirmesi alanlarında danışma ve iş birliği mekanizması tesis edilmesine yönelik çalışmalar devam etmektedir. Piyasa gözetim denetimi ve tüketici haklarını koruma alanlarında ROSPOTREBNAZOR, bitkisel/hayvansal ürünler, veterinerlik ve bitki karantina konularında ROSSELHOZNADZOR, ilaçlar, sağlık sektöründe kullanılan ekipmanlar, sağlık alanında uygunluk belgeleri konularında ROSDRAVNADZOR, patentli mallar konularında ROSPATENT, akreditasyon konularında ROSAKREDİTATSİA, ithalat denetimleri alanında ise Federal Gümrük Servisi görev yapmaktadır.

Rusya Federasyonu'na ihracatta en temel engellerden birisi olarak öne çıkan kotalar ve lisanslar (kırmızı ve beyaz et, alkol, sigara vb.) konularında düzenleme yetkisi Ekonomik Kalkınma Bakanlığı'na ait olup, bunun yanı sıra, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı tarafından da ithalat denetimleri gerçekleştirilmektedir.

ROSSTANDART, ürünlerin ve hizmetlerin teknik yeterliklerinin belirlenmesi, ölçümü ve değerlendirilmesinde standardizasyon sağlanması, bu kapsamda, ulusal standartların belirlenmesi, sertifikaların tespit edilmesi, zorunlu gereksinimlerin yerine getirilmesinin kontrolü ve denetimini gerçekleştirmektedir. Bununla birlikte, bahse konu Kurum, ürünlerin tasarım ve ar-ge süreçleri, imalat, inşaat, montaj, kalibrasyon, kullanım, muhafaza edilmesi, nakliye, satış ve hurdaya ayırma konularına ilişkin standartların belirlenmesi hususlarında da gerekli mevzuatların düzenlenmesi görevini yerine getirmektedir. Kurum, bölgesel bazda örgütlenmiş olup, resen veya şikâyet üzerine, iç pazara yönelik denetimler gerçekleştirmektedir.

Rusya Federasyonu tarafından dış ticarete uygulanmakta olan teknik engeller hakkında bilgiye, Ticaret Bakanlığı'nın sorumluluğunda olan www.teknikengel.gov.tr internet sitesinden erişilebilmektedir. Ticarete Teknik Engeller web sitesi, kullanıcıların teknik engeller alanında yararlanacağı ve etkin olarak kullanacağı temel bir platform olarak yapılandırılmıştır. Bu çerçevede, söz konusu siteden ülkeler itibariyle ticarete teknik engeller uygulamaları hakkında bilgi sahibi olunabilmekte, ülkelerin mevzuat ve uygulamaları hakkında Bakanlığımızdan bilgi talep edilebilmekte ve ihracatta karşılaşılan teknik engeller interaktif olarak Bakanlığımıza bildirilebilmektedir. Söz konusu siteye ücretsiz olarak üye olunabilmektedir. Sitenin üyelerine ilgilendikleri ülke ve ürün gruplarına ilişkin düzenlemeler günlük olarak e-posta ile gönderilmektedir.

- ROSSTANDART (<http://www.gost.ru/>)
- ROSPOTREBNAZOR (<http://rospotrebnadzor.ru/>)
- ROSSELHOZNADZOR (<http://www.fsvps.ru/>)
- ROSDRAVNADZOR (<http://www.roszdravnadzor.ru/>)
- ROSPATENT (<https://rospatent.gov.ru/ru>)
- ROSAKREDİTATSİYA (<http://fsa.gov.ru/>)
- Federal Gümrük Servisi (<http://www.customs.ru/>)

8. 2. PAZARIN ÖZELLİKLERİ

A) Fikri, Sınai Mülkiyet Hakları

Fikri, sınai ve mülkiyet hakları, Rusya Federasyonu'nda, 19 Aralık 2006 tarih ve 230-FZ sayılı Medeni Kanun ile güvence altına alınmıştır. Söz konusu Kanun'un 1515'inci maddesi "Ticari Markalar ve Hizmet Markaları", 1537'nci maddesi ise "Malın Menşe Yeri Adının Üretildiği Yerlerin İsimleri) Yaşa Dışı Kullanımı için Sorumluluğu" başlıklarını düzenlenmektedir.

Rusya Federasyonu'nda ticari marka hakkının yasalarla korunması, devlet tescil belgesi gereği işbu kanunun tespit ettiği düzen veya Rusya Federasyonu'nun uluslararası anlaşmalarına göre verilmektedir. Ticari marka tüzel kişinin veya girişimcilik yapan gerçek kişinin adına tescil

edilmektedir. Tescil edilmiş ticari marka için ticari marka şahadetnamesi verilmektedir. Söz konusu şahadetname, ticari markanın üstünlüğünü ve şahadetnamenin içinde belirtilen ürünler konusunda sahibinin ticari marka tekel hakkını sağlamaktadır.

Ticari marka sahibi, söz konusu ticari marka kullanma ve üçüncü kişilerin bunu kullanmasını yasaklama tekel hakkına sahiptir. Hiçbir kimse, Rusya Federasyonu'nda korunan ticari markayı sahibinin iznini almadan kullanamamaktadır.

Ticari markanın veya söz konusu markayla işaret edilen ürünün veya söz konusu markaya karışacak kadar benzer olan herhangi bir başka markanın benzeri mallar konusunda imal edilmesi, kullanılması, satışa sunulması, satılması veya bu amaçla muhafaza edilmesi, ticari marka sahibinin hakkının ihlali olarak kabul edilmektedir.

Ticari marka tescili 10 yıl geçerli olup, talep üzerine her on yıl için uzatılabilir. Rusya Federasyonu'nda satılacak ithal ürünlerin markasının başkası adına kayıtlı olup olmadığı araştırılmalıdır.

B) Dağıtım Kanalları

Rusya Federasyonu, içerisinde 11 zaman dilimini kapsayan dünyanın en büyük ülkesidir. Bu nedenle, birçok işletme Rusya Federasyonu pazarına bölgesel olarak yaklaşma eğiliminde olup, yeni giren firmaların çoğunlukla Moskova'da faaliyete başladığı ve mevcut bir distribütör aracılığıyla veya bu bölgelerde yeni distribütörler arayarak diğer bölgelere taşındıkları gözlemlenmektedir.

Öte yandan, son yıllarda ülkedeki dağıtım kanalları Moskova, St. Petersburg, Kazan, Rostovon-Don, Novosibirsk gibi büyük kentlerde düzenli bir yapıya kavuşmuştur. Dağıtım kanallarındaki bu yapılanma büyük kentlerin çevresine de yayılmaya başlamıştır. Bunlarla birlikte özellikle Moskova'da, tüketim malları piyasasında büyük miktarlarda alım yapabilecek ve daha uzun vadeli taahhütlerde bulunabilecek büyük ölçekli perakende mağazaları açılmıştır. Kent merkezinde yer alan halka üzerinde büyük alışveriş merkezleri açılmış ve Moskova perakende sektörü giderek Avrupa ülkelerindekine benzer bir yapıya kavuşmuştur. Alışveriş merkezleri ve büyük mağazaların St. Petersburg ve Moskova'nın yanı sıra diğer kentlerde de arttığını söylemek mümkündür.

Giderek artan bu profesyonel dağıtım yapısından yararlanılarak pazara ürün sunmak günden güne kolaylaşmaktadır. Ancak bu kanalların bölgesel kapsamı sınırlı düzeyde olabilmekte ve bu nedenle bazı bölgelere dağıtımda hala sıkıntı yaşanabilmektedir. Bu bölgelerde firmaların değişken bir dağıtım stratejisi izlemesi, yoğun pazarlama faaliyetleri yürütmeleri uygun olacaktır.

Ülkede çok sayıda batı tarzı mağazanın açılmasına rağmen hala dağıtım ve perakendeciliğin önemli bir kısmı büfeler ve açık pazarlar aracılığı ile yapılmaktadır. Pazarda başarılı olan işletmeler dağıtım kanallarında çeşitli seçeneklerin bir karmasını oluşturarak hareket etmektedir.

Firmalarımız için Moskova ve St. Petersburg haricindeki bölgelerde de önemli pazar fırsatları bulunmakta olup, bu fırsatların değerlendirilmesi için pazarların yerinde araştırılmasında yarar görülmektedir.

Rusya Federasyonu'nda yük taşımacılığının büyük çoğunluğu demiryolları ve karayolları ile yapılmaktadır. Öte yandan taşımacılık altyapısı yeterince gelişmemiş olup yeni yatırımlara ihtiyaç bulunmaktadır.

Bununla birlikte, Rusya Federasyonu toplamda 62 limana sahip olup ülkenin kuzeyinde yer alan Arkhangelsk limanı genel kargo; Murmansk limanı konteyner, toplu yükleme, petrol, soğutuculu konteyner kargo; Karadeniz'de yer alan Novorossisk limanı petrol, genel kargo, toplu yükleme; Tuapse limanı petrol; Baltık kıyılarında yer alan St. Petersburg limanı genel kargo, konteyner, feribot ve yolcu taşıması; Ust-Luga limanı genel kargo, petrol, konteyner; doğuda yer alan Vladivostok limanı genel kargo, petrol; Nakhodka limanı ise genel kargo, konteyner, toplu yükleme alanlarında faaliyet gösteren en önemli limanlardır.

Dünya Bankası tarafından gümrük işlemlerinin etkinliği, taşımacılık altyapısı, uluslararası gönderilerin rekabetçi fiyatlandırma kolaylığı, lojistik hizmetlerin kalitesi, gönderilerin takip edilebilirliği ve işlem süreleri dikkate alınarak hazırlanan 2018 yılı Lojistik Performans Endeksi sıralamasında Rusya Federasyonu 160 ülke arasında 75'inci sırada yer bulabilmiştir.(Türkiye 47. sırada bulunmaktadır).

<https://lpi.worldbank.org/international/global>

C) Tüketici Tercihleri

Sovyetler Birliği'nin dağılmasının ardından tüketiciler başlangıçta düşük fiyatlı ve düşük kaliteli dayanıklı tüketim mallarına yönelmiştir. Ancak 1998 yılından sonra gelirlerdeki artışlar beraber tüketicilerin harcama davranışları da değişmiş, tüketiciler daha yüksek kaliteli ürünlere yönelmiştir. Tüketim harcamalarının artmasının ardındaki en önemli faktörlerden biri, başta Moskova ve St. Petersburg kentlerinde olmak üzere orta sınıfın giderek genişlemesi olmuştur.

Rusya Federasyonu giderek bir tüketici toplumu haline gelmektedir. Tüketicilerin %30'u herhangi bir ihtiyacı olmasa bile alış veriş yapmaktan keyif almaktadırlar. Temel satın alma faktörleri, ürünün markası, kalitesi ve uzun ömürlülüğü olup, fiyat dikkate alınmasına rağmen genellikle ikincil bir belirleyici olarak dikkat çekmektedir.

Rusya Federasyonu'ndaki tüketici davranışları, dünyanın herhangi bir ülkesinde yaşayan tüketicinin davranış kalıplarından genel olarak bir farklılık göstermemektedir.

Bireysel davranış dikkate alındığında, gelirine göre tasarruf eğilimi yüksek olmayıp, tüketim eğilimi yüksektir. Gelir dağılımı düşük olan kesimler öncelikle temel ihtiyaçlarını karşılama eğilimindedir. Ancak, zaman içerisinde çok çeşitli ithal tüketim malı ülkeye girdiğinden kalite tercihi ön plana çıkmıştır. Orta ve üst gelir grubunda kalite ve marka önemli bir unsurdur. Gelişmiş ülke ürünlerine yoğun bir ilgi vardır. Tüketicilerin yaklaşık %34'ünün yabancı ürünleri yerel ürünlere tercih ettiği ancak günden güne yerel ürünlere olan talebin arttığı görülmektedir. Bunlarla birlikte, menşe ülke, mal tercihinde etkili olmaktadır. Rusya Federasyonu için yeni olan, reklamların tüketici üzerindeki etkisinin yüksek olmasıdır. Tanıtım ve reklam tüketici tercihlerini değiştirebilmektedir. Ayrıca, promosyon faaliyetlerinin tüketici tercihleri üzerindeki etkisi ziyadesiyle yüksek olabilmektedir. Nitekim, Ipsos Comcom tarafından yapılan kamuoyu araştırmasının sonuçlarına göre, halihazırda **Rus halkının yarısından fazlasının**, market alışverişlerinde **sadece** indirimli ürünleri tercih ettiği, indirimde olmayan ürünleri satın almaya yönelmediği, diğer bir ifadeyle indirimde ürün yoksa, ilgili marketten alışveriş **yapmadığı** anlaşılmaktadır.

Covid-19 pandemisi, Rusya vatandaşlarının önceliklerini önemli ölçüde değiştirmeye başlamış olup çevrimiçi alışveriş artan bir şekilde tercih edilmeye başlamıştır. 2021 yılında, çevrimiçi ticaretin payı tüm Rus perakende satışlarının %9,2'ini oluşturmuştur. Bununla birlikte, aynı dönemde Rusya'da e-ticaret hacmi %12 oranında artarak 3,6 trilyon rubleye (\$44,8 milyar)

ulaşmıştır. Yaklaşık 75 milyon Rus vatandaşının e-ticaret platformları üzerinden alışveriş yaptığı; buralardan yapılan satışların %86'sının yurt içi e-ticaret sitelerinden gerçekleştirildiği; söz konusu satışlarda dijital ve beyaz eşya (%24,9), mobilya ve ev eşyaları (%14,6), hazır giyim ve ayakkabı (%13,8) ile gıda ve yemek hizmetlerinin (%9,8) ön plana çıktığı anlaşılmaktadır. Öte yandan, Rus vatandaşlarının sınır ötesi e-ticaret sitelerinden gerçekleştirdiği alışverişlerin parasal değerinin 2021 yılında, %9 oranında artarak 479 milyar rubleye yükseldiği (yaklaşık 5,5 milyar dolar) bahse konu satışlarda en büyük payın akıllı telefon ile elektronik cihazlar olduğu görülmektedir. (<https://akit.ru/>)

Ayrıca, 2020 yılı itibarıyla, sınır ötesi e-ticarete vergilendirmeye ilgili bazı uygulamalar hayata geçirilmiştir. Bu çerçevede, e-ticarete konu olan ürünün koli bedelinin değerinin **200 avroyu ya da 31 kiloyu aşmaması gerekmektedir**. Söz konusu bedelin veya miktarın aşıldığı durumlarda ise, **koli değerinin %15'i oranında ve en az 2 avro/kg gümrük vergisi uygulanmaktadır**.

(<https://customs.gov.ru/press/federal/document/216994>)

Rus tüketicilerin genellikle markalara sadık olduğu ve mağazaya gitmeden önce satın alacakları ürünler hakkında bilgi sahibi olduğu söylenebilmektedir. Tüketicilerin sadece %17'sinin daha düşük bir fiyata markaları değiştirmeye istekli olduğu ifade edilmektedir. İletişim aracı olarak televizyonun yanı sıra sosyal medyanın etkisi günden güne artmaktadır.

Önümüzdeki dönemde sağlıklı ürünlerin daha fazla tüketileceğine yönelik bir eğilimin olduğu; nüfusun yarısının, taze ürünler, meyve ve sebzeler, eğitim, ilaçlar veya seyahat gibi sağlıklarını ve yaşam kalitesini artıran ürünler için daha fazla ödeme yapmaya istekli olup bunun paralelinde organik pazarın da büyüdüğü gözlemlenmektedir. Ancak nüfusun sadece %26'sı düzenli olarak organik ürün satın almaktadır. İkinci el pazar Avrupa'daki kadar gelişmiş olmayıp nüfusun sadece belirli kesimleri tarafından kullanılmaktadır.

Rusya Federasyonu'nun değişik etnik gruplardan oluşan bir nüfusu barındıran ve çok geniş bir ülke olduğu dikkate alınmalı ve tüketici zevk ve tercihlerinde de bu durum göz ardı edilmemelidir. Öte yandan, orta vadede, taze ürünler, organik ürünler, yerel ürünler, seyahat, alkol, eğitim hizmetleri, ilaçlar ve vitaminleri içeren sektörlerin gelişme göstermesi beklenmektedir.

D) Satış Teknikleri ve Satışı Etkileyen Faktörler

Rus pazarını hedefleyen firmalarımızın, ülkenin ticari ortamı ve iş kültürü gereklerine göre pazarlama ve satış stratejilerini uyarlamaları gerekmektedir. Bu bağlamda öncelikle ülke genelinde Rusça dışında yaygın olarak kullanılan bir dil olmaması nedeniyle başta internet sayfaları olmak üzere, Rus pazarına özel Rusça çalışmalar yapmaları elzem görülmektedir. Bununla birlikte, pazardaki fırsatların iyi tanımlanması ve değerlendirilmesi, potansiyel alıcıların bulunması için firmalarımız tarafından yerinde pazar araştırması çalışmaları yapılması yararlı olacaktır. Pazardaki iş ortağının seçimi önemli bir husus olup, olası iş ortağının iş çevrelerindeki güvenilirliği ve repütasyonuna ilişkin araştırma yapılması gereklidir. Rusya Federasyonu'nda, firmaların ticaret ve sanayi odalarına üyelik zorunluluğu bulunmamaktadır. Bu nedenle firmaların güvenilirliğini öğrenmekte sıkıntılar yaşanmaktadır. Ayrıca firma sahipleri sıklıkla değişmektedir. Bu da firma güvenilirlik araştırmasını zorlaştırmaktadır. Pazarda yapılacak araştırmalar sırasında çok sayıda firma ile görüşmek, firmaların ofislerini ziyaret etmek, firma ile ilgili genel bir bilgi verecektir.

Rusya Federasyonu'ndaki firmalar ile ticari ilişkilerin kurulması öncesinde ve bu ilişkilerin kurulmasından sonra da pazarın ziyaret edilerek pazar koşullarının, özelliklerinin saptanması ve izlenmesi önemle tavsiye edilmektedir. Rusya Federasyonu'nda ürün pazarlama sabır isteyen bir iştir. İhracatçılarımızın Rusya Federasyonu pazarında başarıyı uzun vadeli bir süreç olarak değerlendirmeleri ve ivedi sonuçlar beklememeleri gerekmektedir. Pazara ilk kez giriş yapacak firmalarımızın pazarda hâlihazırda bulunan Türk firmaları, Rus-Türk İş adamları Birliği, T.C. Moskova Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği, Kazan, St. Petersburg ve Novorossisk Ticaret Ataşelikleri gibi kurum ve kuruluşlarla irtibata geçerek görüş ve önerilerinden yararlanmaları faydalı olacaktır.

İhracatçılarımızın ülkeye yönelik ihracat planlarında reklam, promosyon ve ülkeye düzenli ziyaretler yer almalıdır. Özellikle kamu kurumları ile ilişkilerin yürütülmesinde profesyonel destek alınmalıdır. Bunun için yerel bir personel istihdam edilebilir. Ayrıca muhasebe, hukuk, gümrük işlemleri gibi konularda da profesyonel yardım alınmalıdır. Rus iş ortağının pazara ilişkin beklentilerinin karşılanması firmalarımız için pazarda uzun vadeli başarı anlamına gelmektedir. Bu nedenle firmalarımızın Rus iş ortakları ile hem kendi hedeflerinin

gerçekleştirilmesi hem de pazardaki beklentilerin karşılanması için düzenli olarak iletişim kurmalarında yarar vardır.

Ülkedeki test etme ve belgelendirme, satış sonrası hizmetler, gümrük işlemleri, depolama, Rusça pazarlama ve ürün kullanım materyalleri konularındaki gereklilikler hakkında Rus alıcılardan ayrıntılı bilgi edinmekte fayda görülmektedir.

İhracatçılarımızın, ülkedeki ithalatçı firmalar ile ilişkilerinde belli bir güven tesis edilene kadar akreditifle ödeme şeklini ya da mümkünse peşin ödeme şeklini tercih etmelerinde yarar vardır. Ticarete konu olacak mal ve hizmetin fiyatlandırmasında döviz kuru dalgalanmalarının da hesaba katılması gereklidir.

Rus alıcıların satın alma kararlarında uygun fiyat önemli bir faktördür. Bununla birlikte Rus alıcılar kalite konusunda da hassastır. Bu iki faktörün uyumuna bu nedenle dikkat edilmelidir. Rus alıcılar, ayrıca, tanınan ve güvenilir ithal ürünlere para harcamaktan çekinmemektedir. Bu nedenle reklam, satışı etkileyen önemli bir pazarlama faaliyetidir.

- **Ulaştırma ve Taşımacılık Maliyetleri**

Türk Hava Yolları, pandemi öncesinde Rusya Federasyonu'nda Moskova, St. Petersburg, Kazan, Rostov, Soçi, Yekaterinburg, Ufa, Krasnodar şehirlerine uçmakta, Rus hava yolu şirketi Aeroflot ise her gün İstanbul'a uçuş gerçekleştirmekteydi. Pandeminin seyrine göre zaman zaman uçuşlarda kısıtlamalara gidilmekte olup yolculuk planlaması öncesinde, uçuşlara ilişkin güncel durumun takip edilmesi önem arz etmektedir.

Kent içi ulaşımda, özellikle Moskova'da, iş görüşmelerine saatinde ulaşmak için metronun tercih edilmesinde yarar bulunmaktadır. Moskova'da trafik yoğunluğu önemli bir sorundur. Kısa mesafeler için trafikte uzun saatler seyredebilmektedir. İş görüşmeleri için adres verilirken genellikle en yakın metro istasyonu da belirtilmektedir. Metro istasyonları Kiril alfabesi ile yazılmaktadır. Bu nedenle hem Latin hem de Kiril alfabeleri ile hazırlanmış bir metro haritası temin edilmesi ya da gidilecek istasyona ulaşma yollarını gösteren akıllı telefon uygulamalarından birisinin kullanılması yararlı olacaktır.

- **Taşımacılık Maliyetleri**

Rusya Federasyonu ile ülkemiz arasında karayolu taşımacılığı sırasında yaşanan sıkıntılar aşılmış bulunmaktadır. Türkiye'den Rusya Federasyonu'na karayolu taşımacılığı

Ukrayna, Gürcistan ve Beyaz Rusya Federasyonu üzerinden gerçekleştirilmektedir. Ayrıca malların Novorossisk limanına kadar gemi ile buradan karayolu ile taşınması da sıklıkla tercih edilen bir taşıma şeklidir.

İstanbul çıkışlı ürünlerin Ukrayna üzerinden karayolu ile Rusya Federasyonu'na ulaşması 7-8 gün, Gürcistan üzerinden 10 – 12 gün sürmekte olup ürünler gümrüklerde ortalama 1 gün beklemektedir. (Pandemi öncesi)

10.02.2021 tarihli devlet sözleşmesi gereği, Rusya Federasyonu ile Gürcistan arasında yer alan Verhniy Lars sınır kapısının yeniden inşa çalışmalarına mart ayının ikinci yarısında başlanmıştır. Söz konusu altyapı çalışmalarının temel amacı, sınır kapısının peron genişliği ve kapasitesinin artırılmasıdır. Altyapı çalışmasının iki aşamalı olarak 18 ay sürmesi ve 2022 yılının üçüncü çeyreğinde bitirilmesi amaçlanmaktadır.

Kuzey Kafkasya Gümrük İdaresince, söz konusu inşa çalışmalarının başlaması sebebiyle, sınır geçiş kapasitesinin azaldığı, bu sebeple, mezkur sınır geçiş noktasındaki kuyrukların ve beklemelerin artacağı ifade edilerek, alternatif yolların kullanılması tavsiye edilmektedir.

Ayrıca söz konusu sınır kapısının yeniden inşasına paralel olarak Kuzey Kafkasya-Kafkasya doğalgaz boru hattı onarım çalışmalarının da başlatılacağı ifade edilerek, tehlikeye maruz kalma riski nedeniyle, kontrol noktasına yakın noktalarda araç birikmesinin sınırlandırılacağı, Rusya Federasyonu Ulaştırma Bakanlığı'nın hali hazırda yeniden inşa çalışmaları sebebiyle anılan kapıdan büyük araçların geçişine sınırlama getirme olasılığını değerlendirdiği belirtilmektedir.

Taşımacılık maliyetleri tercih edilen taşıma türüne, döneme, taşınan malın cinsine ve miktarına göre değişmektedir. Bununla birlikte, TIR ile yapılan taşımalarda maliyet, TIR başına 4.600- 5.600 dolar arasında değişmektedir.

E) Kamu İhaleleri

Rusya Federasyonu genelinde yapılan kamu ihaleleri <https://zakupki.gov.ru> uzantılı internet sitesinde duyurulmaktadır.

Bununla birlikte, Kamu İhaleleri çerçevesinde gerçekleştirilen mal, iş ve hizmet alımlarının etkinliğinin artırılması, bu tür alımların tanıtımını ve şeffaflığının sağlanması,

bahsedilen alımlarda rüşvet ve diğer suiistimallerin önlenmesi, 05/04/2013 tarihli ve 44 sayılı Federal Kanunu tarafından düzenlenmiştir.

Öte yandan yabancı şirketlerin kamu ihalelerine katılmasına yönelik doğrudan bir engel bulunmamasıyla beraber bazı ihalelerde ihaleye katılmak isteyenlere yönelik kısıtlamalara gidilebilmektedir².

9. 3. ÖNEMLİ SEKTÖRLER

A) Tarım ve Hayvancılık

Rusya Federasyonu'nda tarım sektörü, özellikle 2000'li yıllardan önce inişli çıkışlı bir performans sergilemiş, yeni milenyumdan itibaren ise küresel tarım piyasalarıyla eklemlenme düzeyini hızla artırmayı başarmıştır. Türkiye'ye kıyasla, sektörün ekonomideki yerinin daha sınırlı bir düzeyde kaldığı Rusya Federasyonu'nda, Rusya Federal Devlet İstatistik Servisi (ROSSTAT) verilerine göre, kırsal kesimde yaşayanlar toplam nüfusun yaklaşık dörtte birini oluşturmaktadır. Sektör, 2021 yılının Ocak-Eylül döneminde yarattığı 2.825,5 milyar rubleye yaklaşan katma değerle milli hasılaya yaklaşık %4,1'lük bir katkı sağlamıştır.

2020 yılında 133 milyon ton tahıl rekoltesiyle dünyanın en önemli ilk 5 üreticisi arasında yer alan Rusya Federasyonu, Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü'nün (FAO) 2020 yılı verilerine göre dünya arpa üretiminde birinci, yulaf üretiminde ikinci, buğday ve çavdar üretiminde ise üçüncü sırada yer almaktadır.

Tarım ürünleri üretiminde, 2020 yılında, karşılaştırılabilir fiyatlarda %1,2'e yaklaşan büyüme, reel fiyatlarda ise %5,3'lük ve 6,11 trilyon rubleye yaklaşan artış kaydedilmiştir. 2021 yılında ise, bir önceki yılın %1,3 oranında büyümesinin ardından, tarım ürünleri üretiminde %2 azalma ortaya çıkmıştır. 2017 yılında 135 milyon tonu aşan rekor tahıl üretiminin (buğdayda 86 milyon ton) elde edildiği Rusya'da, 2020 yılında bir önceki yılın verilerine göre %9,7 artış göstererek 133 milyon tonla en yüksek ikinci rekolte seviyesine ulaşılmıştır. 2021 yılında ise, 121,4 milyon ton tahıl üretimi (buğdayda 76 milyon ton) gerçekleşmiştir.

ROSSTAT tarafından yayımlanan bilgilere göre; buğday üretimi %11,5 azalışla 76 milyon ton, çavdar üretimi %27,5 azalışla 1,7 milyon ton, arpa üretimi %14 oranında azalışla 18

² <https://zakupki.kontur.ru/site/articles/1197-kto-mojet>

milyon ton, yulaf üretimi %8,6 azalışla 3,8 milyon ton, pirinç üretimi %5,8 oranında azalışla 1,076 milyon ton olarak kaydedilmiştir. Bununla birlikte, mısır üretimi %9,8 oranında artışla 15,2 milyon ton, karabuğday üretimi %2,9 oranında 918 bin ton, baklagiller üretimi %11,4 oranında artışla 3,8 milyon ton olarak gerçekleşmiştir. 2021 yılı verilerine göre, tahıl üretiminin yapısında, mısır, tahıl ve baklagillerin ağırlığı artmış, buğday, çavdar ve arpanın ağırlığı ise azalmıştır.

Tahıl üretiminin yapısında %62,7 buğday, %3,2 baklagiller, %12,6 mısır, %3,1 yulaf, %2,0 arpa ve %1,4 çavdar yer almaktadır.

2020 yılında Rusya Federasyonu'nda, ayçiçeği rekoltesinde %13,7; şeker pancarı rekoltesinde ise %40,4 oranında azalma kaydedilmiştir. Sebze üretiminde de %2,3 oranında azalma gerçekleşmiştir. 2021 yılında ise, ayçiçeği üretiminde %17,6 (15,7 milyon ton), şeker pancarı üretiminde ise %21,6 artış (41,2 milyon ton) gerçekleşmiştir. Patates üretiminde %6,7 oranında 18,3 milyon ton, sebze üretiminde ise %2,8 oranında 13,5 milyon ton azalma kaydedilmiştir. Sera sebze üretimi de rekorlu 1,4 milyon tona ulaşmıştır.

Diğer taraftan, Rusya Federasyonu, hayvansal ürünlerden bal, süt, sığır ve domuz eti ile yumurta ve tavuk eti üretiminde dünyada ilk 8 ülke arasında yer almaktadır.

ROSSTAT'ın 2021 yılı hayvansal üretim istatistiklerine göre; büyükbaş hayvan sayısı 2021 yılında bir önceki yıla göre %2 azalışla 17,7 milyon olmuştur. Sığır sayısı %1,9'luk azalma ile 7,7 milyon baş, domuz sayısı %1,5'lik artışla 26,2 milyon baş, koyun ve keçi sayısı ise %3,3'lük artışla 20,9 milyon baş, kümes hayvanları ise %3,3'lük artışla 536,9 milyon ton olmuştur.

Rusya Federasyonu'nda balık yetiştiriciliği, 2020 yılında, 2019 yılı verilerine yakın olan 250 bin tona, 2021 yılında da 328,6 bin tona ulaşmış bulunmaktadır. Yaklaşık 4.700 balık çiftliğinin bulunduğu ülkede, Tarım Bakanlığı 2030 yılı itibarıyla toplam üretimi 3 katına çıkarmayı hedeflemektedir.

Rusya Federasyonu'nun 2013 yılında 43 milyar doları aşan tarım ürünleri ithalatı, 2020 yılında 29,7 milyar dolara gerilemiştir. 2021 yılında da, Rusya Federasyonu'nun gıda ürünleri ve tarım hammaddeleri ithalatı 33,9 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir.

Rusya Federasyonu'nun ithalatında, gıda ürünleri ve tarım hammaddelerinin payı, 2020 Ocak-Aralık döneminde %12,8, 2021 Ocak-Aralık döneminde ise %11,6 olarak gerçekleşmiştir. 2021 yılında Rusya'nın BDT ülkelerinden yapılan ithalatının yapısında, bahse konu ürünlerin payı %22,3 (2020 %25,5), diğer ülkelerden ise %10,3 (2020 %11,3) olarak gerçekleşmiştir. Söz konusu ürünlerin ithalatının değer hacmi, 2020 Ocak-Aralık dönemine kıyasla %14,1, fiziksel hacmi ise %4,4 artış göstermiştir. Taze ve dondurulmuş balık ürünlerin ithalatı %9,9, ayçiçeği yağı %7,3, peynir ve lor ise %4,1 olarak artış göstermiştir. Süt ve süt kreması ithalatının fiziksel hacmi %21,5, taze ve dondurulmuş et ise %17,2 azalmıştır.

Gıda ürünleri ve tarım hammaddeleri ithalatında yaş meyve (5,2 milyar dolar), alkollü ve alkolsüz içecekler (3,36 milyar dolar), taze ve dondurulmuş balıklar (1,3 milyar dolar) ve süt mamulleri (2,23 milyar dolar) başlıca ürün gruplarını oluşturmaktadır. Ayrıca, palm yağı (1,2 milyar dolar), soya fasulyesi (1,2 milyar dolar) ve kırmızı et ürünleri (893 milyon dolar) diğer önemli ithal kalemleri arasında yer almaktadır.

Rusya Federasyonu'nun 2021 yılı yaş meyve sebze ithalatında; yaklaşık 1,277 milyar dolarla narenciye, 1,074 milyar dolarla muz ve 755,3 milyon dolarla elma ön plana çıkmaktadır.

Rusya Federasyonu'nun gıda ürünleri ve tarım hammaddeleri ithalatında tahıl ürünlerin payı 1,9 kat artmıştır. Kırmızı et ürünlerinde %33,2 meyve ve ceviz ürünlerinde %19,2, süt ürünlerinde %10,8, bitkisel yağ ürünlerinde %8,4, su ürünlerinde %3,1 oranında artış ortaya çıkmıştır. Bununla birlikte, tütün ithalatında %21,6, alkollü ve alkolsüz içecekler %16,9, şeker %11,3, sebze %5,6 oranında azalma kaydedilmiştir.

Belarus, Çin, Brezilya ve Almanya tarım ürünleri ithalatının gerçekleştirildiği en önemli ülkelerdir. Bu ülkeleri; Türkiye, Ekvator ve İtalya takip etmektedir. İthalatta lider konumda bulunan Belarus süt mamulleri, Çin ve Türkiye yaş meyve sebze, Almanya gıda mamulleri, Ekvator muz, Brezilya ise soya ve et ürünleriyle Rusya Federasyonu'nun ithalatında ön plana çıkmaktadır.

2021 yılında Rusya Federasyonu'na gerçekleştirdiğimiz yaklaşık 1,7 milyar dolarlık tarım ürünleri ihracatımızın 1 milyar doları, başta narenciye ve sofralık üzüm olmak üzere yaş meyve sebze ürünlerinden müteşekkildir. 2021 yılında, ülkemizin yaş sebze meyve ihracatında bir önceki yıla göre %6.8 artışla 1 milyar 13 milyon dolar değer ve %32.8 pay ile Rusya Federasyonu birinci sıradaki yerini korumaktadır.

Rusya Federasyonu tarafından ülkemiz menşeli domates ithalatında 2017 yılı Kasım ayından itibaren kota sınırlaması uygulanmaktadır. Anılan tarihten 2020 yılı Haziran ayına kadarki dönemde yapılan ithalatta geçerli olan 200 bin tonluk kümülatif kota sınırlaması nedeniyle 2019 yılında Rusya Federasyonu'na yönelik domates ihracatımız yaklaşık 85 milyon dolar seviyesinde kalmıştır. Hâlihazırda ülkemiz menşeli domates ürününde ithalat kotası 300 bin ton olarak uygulanmakta olup Rusya Tarım Bakanlığı tarafından 11.02.2022 tarihinde yayımlanan düzenleme ile söz konusu kotanın 350 bin tona çıkarılması teklif edilmiştir. Rus Federal Gümrük Servisi verilerine göre 2021 yılında Rusya Federasyonu ülkemizden 82,5 milyon dolar tutarında domates ithal etmiştir.

Diğer taraftan; söz konusu yaş meyve sebze ürünlerine ilaveten alabalık, çipura ve levrek gibi su ürünleri ile tütün, fındık ve kuru kayısı diğer önemli ihraç ürünlerimizi oluşturmaktadır. Son dönemde Rusya Federasyonu'na yönelik alabalık ihracatımızda büyük artış yaşanmış olup 2020 yılında 53 milyon dolar değerindeki alabalık ihracatımız 2021 yılında %135 oranında artışla 124,8 milyon dolar seviyesinde gerçekleşmiştir.

2014 yılı ekonomik krizi ve Batı ülkelerince uygulanan ticari yaptırımlar nedeniyle Rus ekonomisinde özellikle dış ticaret ve üretim verilerinde etkilerini göstermeye başlayan ithal ikameci politikaların COVID-19 salgını sonrası süreçte daha da revaçta olacağı beklenmektedir. Nitekim, 2020 ve 2021 yıllarında yaklaşık 1 trilyon ruble tutarında bir kaynağın aktarılacağı ithal ikameci politikaları destekleyici bir uygulama planı oluşturulmuş bulunmaktadır. Bu kapsamda; entegre ve yüksek teknolojiye ithal ikameci projelerin desteklenmesi ve sektörde yeni korumacı önlemlerin alınması öngörülmektedir. Yerli ürünlerin menşesini dijital ortamda doğrulayan bir mekanizma oluşturularak, yerli ürünlerin kamu alımlarında önceliklendirilmesi hedeflenmektedir. Ayrıca; genişletilmesi öngörülen tercihli rejim kapsamında kamu desteklerinde satın alınan ürünlerin yerlilik oranının esas alınması ve ithalat imkanlarının tedarikçi firmaların Rus ekonomisindeki yatırım seviyesine bağlanması planlanmaktadır. İthal ikameci politikalar kapsamında tesis edilmesi öngörülen söz konusu tercihli rejimin, özellikle anılan ülkeye yönelik tarım sektöründeki doğrudan yatırımların önemini artırması beklenmektedir.

B) Sanayi

Rusya Federasyonu'nun sanayi üretiminde, 2019 yılına kıyasla 2020'de %3'lük bir azalma gerçekleşmiş olup, Ekonomik Kalkınma Bakanlığı tarafından yapılan tahminlerden daha olumlu bir sonuç olarak kaydedilmiştir. Sanayi üretimi dinamiklerinin temel olarak madencilik ve imalat sanayinden oluştuğu, bahse konu sektörlerin, sanayi üretimine eşit miktarlarda katkı yaptığı görülmüştür. 2021 yılında da, Rusya Federasyonu'nun sanayi üretiminde %5'lik artış ortaya çıkmıştır.

2021 yılı verileri göz önüne alındığında, Rusya Federasyonu ithalatında en yüksek payın, 144,3 milyon dolar ile makine ve cihazların oluşturduğu, ikinci sırayı ise 53,7 milyon dolar ile kimya sanayi ürünlerinin aldığı görülmüştür. Kimya sanayi ürünleri ithalatı içerisinde yer alan kalemlerden organik ve inorganik kimya ürünlerinin ithalatında %1'lik artış kaydedilmiştir. Bununla birlikte, eczacılık ürünlerinde %2,1, sabun ve sentetik deterjan ürünlerinde %1,6 seviyesinde düşüş meydana gelmiştir. Plastik ve plastikten mamul eşya ithalatı 12,688 milyar dolar; kauçuk ve kauçuk ürünleri ithalatı 499,9 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir.

C) Hizmetler

Müteahhitlik hizmetleri alanında; Rusya Federasyonu ülkemizin bir numaralı pazarı konumunda bulunmaktadır. Bugüne kadar Türk müteahhitlik sektörünün yurt dışında üstlendiği 450 milyar doları aşan proje portföyünün yaklaşık beşte biri Rusya Federasyonu merkezli projelere ait bulunmaktadır. Türk müteahhitlik firmaları Rusya Federasyonu'nda 1972 yılından bugüne kadar yaklaşık 95 milyar dolar değerinde ve 2000'in üzerinde proje tamamlamıştır. 2021 yılında Türk müteahhitlik firmalarınınca yurt dışında üstlenilen projelerin ülkelere göre dağılımında ise Rusya Federasyonu %38,2'lik oran ve 11,2 milyar dolar proje bedeli ile birinci sırada yer almaktadır.

Turizm alanında; TÜİK verilerine göre; 2019 yılında 7 milyon 17 bin, 2020 yılında ise bir önceki yıla göre %69,97 oranında bir azalmayla 2 milyon 128 bin Rus vatandaşı ülkemizi ziyaret etmiştir. 2021 yılında da, bir önceki yıla göre %118,8 oranında artışla 4 milyon 656 bin Rus turist ülkemizi ziyaret etmiş olup böylelikle Rus vatandaşları Türkiye'yi ziyaret eden yabancı ülke vatandaşları arasında ilk sıradaki yerini korumuştur.

Sağlık turizmi alanında; 60 yaş üzeri erkek ve 55 yaş üzeri kadın sayısının toplam nüfus içindeki payının %21,6 seviyesinde olduğu Rusya Federasyonu, ülkemize en fazla uluslararası hasta gönderen ilk 10 ülke arasında yer almaktadır. Özellikle son dönemlerde, Rus hastaların tedavi amaçlı olarak yurt dışına yönelmekte olduğu gözlemlenmekte olup, Rus hastaların en fazla çocuk sağlığı ve hastalıkları, kadın hastalıkları ve doğum, ortopedi ile travmatoloji branşlarını tercih ettiği görülmektedir.

Türkiye'yi, tedaviye yönelik hizmetlerden yararlanmak üzere tercih eden Rus vatandaşların genel olarak; daha çok orta ve üst düzey gelir grubunda olanlardan müteşekkil olduğu, bu gruptaki insanların tercihlerinde belirleyici olan hususun ise, ileri derecede uzmanlık gerektiren müdahale ve ileri teknolojiye duyulan ihtiyaç olduğu düşünülmektedir.

Diğer taraftan; halihazırda, Rusya Federasyonu'nda tekstil-konfeksiyon, bankacılık, turizm, gıda-gıda işleme, beyaz eşya-makina, cam sanayi ve müteahhitlik-inşaat malzemeleri alanlarında güçlü Türk yatırımlarının bulunduğu görülmektedir. Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası verilerine göre; 2020 yılında Rusya Federasyonu'nda bulunan Türk yatırımlarının sermaye pozisyonu 817 milyon dolar tutarına ulaşmıştır. Ayrıca, firmalarımızın üçüncü ülkeler üzerinden Rusya Federasyonu'na gerçekleştirmiş olduğu yatırımlar da dikkate alındığında, Rusya Federasyonu'nda gerçekleştirilen Türk yatırımlarının toplam sermaye pozisyonu tutarının 2 milyar doları aştığı tahmin edilmektedir.

D) Madencilik

Madencilik sektörü, 2021 yılında, %3 oranında artış göstermiştir.

Ham petrol üretimi %2,2'lik artışla 524,05 milyon ton olarak, gaz kondensatı üretiminde de %10 artış kaydedildiği öğrenilmiştir. Doğal gaz üretimi 762,3 milyar metreküp olarak gerçekleştirilerek %10 artış göstermiştir.

Petrol ve gaz kondensatı üretimi sektörlerde yapılan ihracatın, toplam ihracat içindeki payının %22,3 olarak, yakıt ve enerji ürünlerin ihracatında ise %39,5 olarak belirlenmektedir. 2021 yılında, Rusya Federasyonu'nda, ham petrol 229,9 milyon ton ve 110,1 milyar dolar, doğal gaz 55,5 milyar dolar, petrol ürünleri 144,301 milyon ton ve 69,9 milyar dolar, yakıt ürünleri ise 51,5 milyar dolar ihraç edilmiştir.

Öte yandan, 2020 yılı madencilik endeksleri verileri üzerinden yapılan inceleme neticesinde, madencilik alanında hizmet sunumu ve metal cevheri üretiminde bir önceki yıla göre kayda değer bir artış yaşanırken, kömür, ham petrol, doğalgaz ve diğer madencilik üretimlerinde düşük oranlı büyümeler yaşanmıştır.

E) Enerji

2021 yılı verileri kapsamında, geleneksel olarak, Rusya Federasyonu'nun en büyük ihracat kaleminin, yakıt ve enerji ürünleri sektörleri olduğu, bahse konu sektörlerde yapılan ihracatın, toplam ihracat içindeki payının %39,5 olarak belirlendiği, alt kalemler bazında, araç benzini ihracatı 51,4 milyar dolar, elektrik enerjisi ihracatı 1,3 milyar dolar, taşkömürü ihracatı 17,5 milyar dolar, petrol ürünleri ihracatı 69,9 milyar dolar, doğalgaz ihracatı ise 55,5 milyar dolar olarak gerçekleştirmiştir.

Rusya Federasyonu tarafından ihracat yapılan ülkelere bakıldığında, Çin ve Almanya ilk iki sırayı korumaktadır. Üçüncü sırada yer alan Belarus ise Rusya Federasyonundan 16,9 milyar dolarlık toplam ithalat gerçekleştirmiştir.

2021 yılının verilerine göre, ham petrol üretimi, 2020 yılına göre %82,2 artış göstererek 524,05 milyon ton, doğal gaz üretimi, %10 oranında artış göstererek 762,3 milyar metreküp olarak gerçekleşmiştir.

2021 yılında, Rusya Federasyonu'nda yer alan elektrik santrallerinde gerçekleştirilen elektrik enerjisi üretiminin, 2020 yılı verilerine kıyasla %6,4 artış göstererek 1,131 trilyon kilovatsaat (kWh) seviyesine çekildiği, ısı elektrik santralleri ve nükleer enerji santrallerinin, üretimde ön plana çıktığı anlaşılmaktadır.

10. 4. PAZARDA DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR VE DİĞER BİLGİLER

A) İş Kültürü

Dünya Bankası'nın her yıl düzenlenen ve ülkelerin iş yapılabilirliğini irdeleyen iş yapma kolaylığı (Doing Business) çalışmasının 2020 raporuna göre; iş yapılabilirliği açısından 2011 yılında 120'nci sırada yer alan Rusya Federasyonu, 190 ekonomi içerisinde 28'inci sıraya yükselmiştir. Ülkemiz ise aynı endekste 33'üncü sırada yer almaktadır. Dünya Bankası Grubu,

16.09.2021 tarihinde “Doing Business” projesini sona erdirme kararı almış olup dünya ekonomilerindeki iş ve yatırım ortamını değerlendirmek için yeni bir yaklaşım geliştirmektedir.

Diğer taraftan, Dünya Bankasının İş Kurma Endeksi sıralamasında ise, Rusya Federasyonu 40’ıncı sırada yer almaktadır. Rus mevzuatına göre şirketler, ancak yetkili devlet kuruluşlarına kayıt işleminden sonra hükmi şahsiyet kazanmaktadır. Rusya Federasyonu’nda tamamen yabancı sermayeli şirket kurmak da mümkündür. Diğer taraftan; şirket tüzüğünde görevler sınırlandırılmamışsa, Rusya Federasyonu’nda genel müdür unvanını haiz yöneticiler geniş yetkilerle donatılmıştır. Bu durumun firma kuran şirketlerimizce evvelemirde dikkate alınmasına büyük önem atfedilmektedir.

Rusya Federasyonu’nda ticari bağlantıların yapılmasında kişisel görüş, intibalar önemli yer tutmaktadır. Ticari faaliyette bulunan şirketlerin mali durumu ve güvenilirliği konusunda bilgi teminine yönelik bir veri tabanı ücretlidir. Şirketlerin mali durumu ve güvenilirliği konusunda bilgileri değerlendiren ve toplayan şirketlerin üyesi olup gereken bilgilere ulaşılabilmektedir. Rusya Federasyonu’nda ticari faaliyette bulunmak için Ticaret ve Sanayi Odalarına kayıt mecburiyeti olmadığından firma güvenilirliği konusunda büyük firmalar hariç kişisel görüşler önemlidir.

Ticari kontratların yapılmasında karşılıklı kişisel ilişkiler önemlidir. Konsinye satış yapan firmalarımızın mal bedellerini tahsilde problemle karşılaştıkları görülmektedir. Bu kapsamda sözleşmelerde anlaşmazlıklara yönelik çözüm yolu belirtilmelidir. Ancak, ticari ilişkilerin anlaşmazlıkla sonuçlanması ve yabancı firmanın mahkeme kararı ile haklı bulunması durumunda bile uygulamada takip hukukunun etkin olmaması nedeniyle alacakların tahsili mümkün olmayabilmektedir. Bu nedenle, mal bedelini garanti altına alacak ödeme sistemlerine dış ticarete ağırlık verilmelidir.

Ticari ve mali mevzuatın karmaşık olması nedeniyle problemlerle karşılaşılacağı dikkate alınarak, gerekli konularda Ticaret ve Sanayi Odalarından danışmanlık hizmeti alınmalıdır.

Rusya Federasyonu’ndaki tüccarlar, yabancı firmaların Rusya Federasyonu’nda temsilcilik veya deposunun olup olmadığı hususuna ağırlık vermekte, küçük ve orta çaplı Rus tüccarlar sermayeleri oranında bu depolardan mal temini yoluna gitmektedirler. Doğrudan ithalat ise bu tür tüccarlarca tercih edilmemektedir. Bu bağlamda, firmalarımızın Rusya Federasyonu’nda yerleşerek ülkede mağaza, ofis veya üretim tesisi açmasında fayda olacağı

değerlendirilmektedir. Rusya Federasyonu'nda şirket açma imkânı olmayan firmalarımızın ise, Rus pazarını bilen ve Rusçaya hakim yetkili temsilci/danışman ya da distribütör kullanımını esas alan bir pazara giriş stratejisi benimsemesi ve istihdam politikalarını buna göre düzenleyerek Rus coğrafyasını ve Rusça bilen personel istihdam etmesi önem arz etmektedir.

B) Para Kullanımı

Ruble (₽), Rusya Federasyonu para birimi olup Rusya Çarlığı, Rus İmparatorluğu ve Sovyetler Birliği (SSCB) döneminde de kullanılmıştır. 1 ruble 100 kapike bölünmektedir.

[\(\[Finmarket.ru\]\(http://Finmarket.ru\)\)](http://Finmarket.ru) tarafından 2021 yılı başında yapılan araştırmaya göre, Rusya Federasyonu genelinde yapılan ödemelerde nakit kullanım oranı %30, elektronik ödeme yöntemleri kullanım oranı ise %70 olarak kaydedilmiştir. Elektronik ödeme yöntemlerinden en yaygın olan banka kartı (%74) ve akıllı telefon aracılığı (%45) ile ödeme işlemleri gerçekleştirilmektedir. Araştırmaya katılanların %33'u online ödeme kullanmaktadır.

Banka havalesi genellikle tüzel kişiler aralarında yaygın olup çek yaygın bir kullanım aracı değildir.

Rusya Merkez Bankası tarafından yayımlanan verilere göre, 2021 yılının Ocak ayına göre, Rusya Federasyonu'nda %10,5 artışla 314,8 milyon banka kartı sağlandığı ve 2021 yılının sonunda, Federal Anti-Tekel Servisi tarafından yayımlanan bilgilere göre, online ödeme piyasasının hacminin 4 trilyon rubleye ulaştığı görülmektedir.

Uluslararası işlemlerde yaygın olarak ABD doları ve avro kullanılsa da ABD ve AB tarafından uygulanan yaptırımların ardından, Rusya Federasyonu genelinde ithalat-ihracat yapan şirketler, yapılan ödemelerde dolar kullanım oranını azaltmaya çalışmaktadır. Son zamanlarda, avro, ruble ve yuan kullanımını artmış göstermektedir.

C) Pasaport ve Ülkeye Geçici Giriş Vizesi uygulaması

Rusya Federasyonu'na giriş için umuma mahsus pasaport hamilleri vizeye tabidir. Hususî ve hizmet pasaportu hamilleri ile uluslararası taşımacılık yapan profesyonel şoförlerimiz ise her 180 günde 90 günü aşmamak şartıyla 30 gün süreyle vizeden muaftır. Diplomatik pasaport hamilleri 90 gün süreyle vizeden muaftır. Hali hazırda vatandaşlarımız Vladivostok Limanı'ndan e-vize alarak Rusya Federasyonu'na giriş yapabilmektedir. Vatandaşlarımız giriş tarihi dâhil olmak üzere 8 günü aşmamak kaydıyla St. Petersburg, Leningrad Bölgesi ve

Kaliningrad Bölgesi'ne e-vizeyle seyahat edebilmektedir. Alınan e-vize ile e-vizenin kapsam alanı dışında kalan Rusya Federasyonu'nun başka şehirlerine gitme imkânı ise bulunmamaktadır. Öte yandan, mevcut e-vize rejiminin bütün ülkeyi kapsamasına yönelik yeni düzenlemenin 1 Ocak 2021 tarihi itibarıyla yürürlüğe gireceği bildirilse de mevcut pandemi koşulları nedeniyle yeni rejimin uygulanmasına henüz başlanmamıştır.

Vatandaşlarımızın Rusya Federasyonu'nda bulunabilmesi için aşağıda bulunan vize türleri uygulanmaktadır³.

Tablo-2: Vize Türleri

Vize türü	Rusya Federasyonu'nda bulunma süresi	Vize düzenleme ücreti
Turist vizesi	1-30 gün	9600 ruble civarında
Ticari vize	30 günden 1 yıla kadar	22900 rubleden
Özel vize	30-90 gün	13300 ruble civarında
İş vizesi	1-3 yıl	80000 rubleden

Rusya Federasyonu mevzuatı gereği, Rusya Federasyonu'na seyahat etmek isteyen vatandaşlarımızın “göç kaydının” 7 iş günü içinde yapılması gerekmektedir. Bu çerçevede, ziyaretçiyi kabul eden tarafın (otel, yanında konaklanacak aile veya şahıs vb.) bildirimde bulunması gerekmektedir. Bildirim posta yoluyla ya da doğrudan Federal Göç Kurumu birimlerine yapılabilir. Rusya Federasyonu içinde bölge değişikliği durumunda yeniden başvuru gerekmektedir.

Türk vatandaşları çalışma, ikamet, aile birleşimi, öğrenim, eğitim, ilmi araştırma ve montajbakım-onarım gibi özel meşruhatlı seyahatlerinde Rusya Federasyonu'nun ilgili temsilciliklerinden alınacak vizeye tabidirler.

D) Resmi Tatiller ve Mesai Saatleri

- 1 Ocak : Yeni Yıl
7 Ocak : Ortodoks Yeni Yılı
23 Şubat : Anavatan'ın Savunucuları Günü

³ <https://ruvisa.online/ru/komu-nuzhna-viza/viza-v-rossiyu-dlya-grazhdan-turtsii#business>

- 8 Mart : Uluslararası Kadınlar Günü
1 Mayıs : İşçi ve İlkbahar Bayramı
9 Mayıs : Zafer Bayramı
12 Haziran : Bağımsızlık Günü
4 Kasım : Milli Uzlaşma Günü

Rusya Federasyon’unda, resmi tatil günleri cumartesi ve pazara denk gelirse, bir sonraki iş günü tatil olmaktadır. Çalışma saatleri Pazartesi-Cuma 09.00-18.00 olarak belirlenmiştir. Bankalar da genellikle 09.00-18.00 arasında açık bulunmaktadır. Bazı bankalar (Sberbank dâhil) cumartesi günleri 09.00-13.00 arasında da çalışmaktadır. Posta ofisleri, hafta içi 08.00-20.00 arasında, hafta sonları (Cumartesi) 09.00-13.00, 14.00-18.00 arasında açık bulunmaktadır.

Haftalık çalışma saati ortalama 40 saattir.

E) Yerel Saat

Rusya Federasyonu (Moskova saati) ile Türkiye yerel saati arasında bir fark bulunmamaktadır. Öte yandan, Rusya Federasyonu’nda 11 saat dilimi bulunmaktadır. Örneğin, Moskova’da ve Türkiye’de saat 10.00 iken Vladivostok’ta saat 17.00’dir.

11. 5. ŞİRKET KURULUŞU VE İŞ YAPMA İLE İLGİLİ BİLGİLER

A) Şirket Türleri

Rusya Federasyonu’nda yabancı yatırımcılar; temsilcilik ve şube açabilmekte, Rusya vatandaşı bir ortakla ya da tek başına tüzel bir kişilik oluşturabilmekte, hatta yüzde yüz yabancı yatırımcı da olabilmektedir. Ülke Kanunlarına göre, iki farklı şirket türü mevcut olup bunlar “limited şirket” ve “anonim şirket” olarak adlandırılmaktadır.

Limited Şirketler (OOO): Kuruluş ve yönetim işlemleri anonim şirketlere göre daha basittir. Bir veya birkaç kişi tarafından kurulmuş ve sermayesi paylara bölünmüş ticari topluluklardır. Limited şirketlerin kurucuları, şirketin borç ve muhtemel zararları için şirketteki payları kadar risk taşırlar. Limited şirketler ticaret siciline kaydedildiği anda kurulmuş sayılır. Bir limited şirketin kuruluş süreci (Moskova’da) yaklaşık 11 iş günü sürmektedir.

Anonim Şirketler (ZAO): Anonim şirketler açık veya kapalı olarak kurulabilmektedir. Bu husus, kuruluş sözleşmesinde ve şirket unvanında belirtilir. Temel fark hisse devrindedir. Açık anonim şirketlerde hissedarlar kendi hisselerini diğer ortaklardan habersiz üçüncü kişilere devredebilirler. Hissedarların sayısı için bir sınırlama yoktur. Kapalı anonim şirketlerde ise hisse devrinde diğer ortaklara öncelik tanınır. Hissedar sayısı 50'den fazla olamaz.

B) Şirket Kurma Prosedürü

Rusya Federasyonu mevzuatlarına göre şirketler, ancak yetkili devlet kuruluşlarına kayıt işlemi yapıldıktan sonra hükmi şahsiyet kazanmaktadır. Rusya'da tamamen yabancı sermayeli şirket kurmak da mümkündür. Yabancı firmalar, Rusya'da şirket kurabilecekleri gibi, temsilcilik ofisi de açabilmektedir. Bu açıdan, yabancı şirketlerin kayıt işlemleri iki başlık altında yapılmaktadır. Bunlardan ilki **tescil** (registration), diğeri ise **kabul** (accreditation) işlemidir.

Tescil işlemi yabancı sermayeli firmalara, Rusya'da kar sağlayıcı işlemler dâhil olmak üzere her türlü ticari ve ekonomik içerikli faaliyette bulunma hakkı sağlamaktadır. Buna karşılık akredite firmalar kendi ülkelerindeki ana firmanın temsilcisi olarak ve genellikle kar getirici faaliyette bulunmamak üzere kayıt işlemi yaptırmış olmaktadır.

Temsilci ofislerin temel fonksiyonu, Rusya dışındaki merkez ofisin ticari ilişkilerini kurmak ve yürütmek, onun adına pazarlama çalışmaları yapmak, gerektiği takdirde sözleşmeler imzalamaktır. Rus mevzuatına göre, temsilci ofislerin ayrı kanuni şahıs hükmü bulunmamaktadır. Temsilci ofisleri, bizzat ticari aktivitede bulunmaları ve Rusya kaynaklı gelir elde etmeleri halinde ise normal bir şirket gibi vergi yükümlüsü sayılıp vergiye tabi tutulmaktadır.

Temsilci ofisler;

- Ruble ve/veya döviz hesabı açabilirler.
- Giderlerini ruble ve döviz hesaplarından karşılayabilirler (Kiralar, maaşlar, iktisadi kıymet alımı, reklam ve pazarlama giderleri gibi).
- Gümrükleme yapabilir, stok tutabilirler.
- Kira ödemelerinde KDV'den muafır.

Diğer taraftan, Rus mevzuatına göre, yabancı tüzel ve gerçek kişiler yatırımcı olarak ortaklıklarda ve/veya ekonomik topluluklarda da yer alabilmektedir. Yabancı ortaklı ticari işletmeler, yeni bir işletmenin kurulması veya mevcut bir işletmenin hisselerinin yabancı yatırımcı tarafından satın alınması yoluyla oluşturulabilmektedir. Ticari işletmelerde sermayeye katılım ise parasal değerler, maddi varlıklar, menkul kıymetler, kullanma hakları şeklinde yapılabilmektedir. Sermaye katkısı olarak yurt dışından gönderilen dövizler rubleye çevrildikten sonra sermaye olarak yatırılabilir.

Yabancı, gerçek veya tüzel kişiler tarafından kurulan şirketler ise, limited ve anonim şirket ile mevzuatın imkân tanıdığı ortaklık statüleri şeklinde oluşturulmaktadır.

Tablo-3: Şirket Kurulumuna İlişkin Prosedürler

No	Prosedür	Tamamlama Süresi	Tamamlanma Maliyeti
1	Şirket kayıt başvurusunun noter tasdiki Doldurulmuş ve imzalanmış kayıt başvurusunun noter tarafından onaylanması gerekmektedir. Standart kayıt formunun onaylatılmasının ücreti belge başına 200 rubledir. 200 ruble onay işleminin başvuru sahibince yapıldığı durumlarda geçerli olup, vekâlet/danışmanlık ücreti dâhil değildir. Ayrıca, Noter tarafından 1.000 ruble tutarında teknik hizmet bedeli tahsil edilmektedir. 5 Mayıs 2014 tarihinden itibaren yukarıda bahsedilen prosedür zorunlu olmaktan çıkarılmıştır. Kurucu, ilgili kayıt ofisine şahsen başvurduğu ve belgeleri kendisi doldurduğu takdirde noter onayı gerekmemektedir.	1 gün	İmza başına 200 ruble (damga vergisi) & 3.500 ruble (teknik hizmet bedeli)
2	Banka hesabı açılması için firma kaşesi/mührü yapılması	1 gün	500 - 700 ruble
3	Kayıt ücretinin ödenmesi ve vergi kayıt numarası alabilmek için Federal Vergi Dairesinin yerel ofisine kayıt Kayıt için gerekli belgeler: i. Şirket kuruluş kararı ii. Şirket kuruluş evrakları iii. Noter onaylı kayıt başvurusu iv. Kayıt ücretinin ödendiğine ilişkin banka makbuzu v. Yeni şirketin fiziki adresini doğrulayan belge	7 gün	4.000 ruble

4	Şirket için banka hesabı açılması, şirket sahibinin imzasının kayıt ve tasdiki Banka hesabı için şirket kaydı gerekmekte olup, bankalar şirket kurucusunun finansal statüsü ve geçmişi hakkında bilgi talep edebilir. Banka hesabının açıldığına dair belge şirket kurucusu tarafından vergi dairesine sunulmalıdır. Şirket kurucusunun imzasının banka tarafından kayıt edilmesi ve onaylanması gerekmektedir. Bu prosedür için standart form bulunmaktadır. Formda şirket mührünün basılacağı kısım bulunmaktadır.	2 gün	Bankada yapılırsa ücretsizdir. Noter tarafından yapılırsa 1.000 ruble noter masrafı & 200 ruble imzalar ve banka kartları olmak üzere toplam masraf yaklaşık 1.200 rubledir.
---	---	-------	--

Kaynak: Doing Business 2020 Rusya Raporu

C) Sigorta

Rusya Federasyonu kapsamında sigortacılık faaliyetlerine ilişkin ile düzenleme, kontrol ve gözetim faaliyetleri, Rusya Merkez Bankası tarafından gerçekleştirilmektedir. Bu kapsamda, sektörde faaliyete ilişkin izinler ve düzenlemeler Merkez Bankası tarafından yönetilmekte olup Rusya’da 151 sigorta şirketi, 58 sigorta brokeri ve 16 karşılıklı sigorta derneği faaliyette bulunmaktadır (30/09/2021 tarihi itibarıyla⁴).

Ülke çapında sigortacılık sektöründe hâlihazırda 100’den fazla sigorta türüne ilişkin işlemler yapılmakta olup en çok operasyon yapılan sigorta türleri zorunlu araç sigortası (OSAGO), kaza ve hastalık sigortası ile gerçek kişilerin taşınır-taşınmaz malvarlıklarına ilişkin sigortalardır. Sigorta primlerinin parasal değerinin 1,36 trilyon ruble olarak gerçekleştiği, ayrıca, yapılan sigorta sözleşmelerin sayısı 184,8 milyon adede ulaştığı öğrenilmiştir⁵.

Bu kapsamda, 2021 yılı Ocak – Eylül sonu itibarıyla gerçekleştirilen sigortacılık faaliyetleri tetkik edildiğinde; 50,2 milyon adet kaza ve hastalık sigortası sözleşmesi, 41,8 milyon adet gerçek kişilerin taşınır-taşınmaz malvarlıklarına ilişkin sigorta sözleşmesi, 30,8 milyon adet zorunlu araç sigortası sözleşmesi, 9,9 milyon adet gönüllü sağlık sigortası sözleşmesi, 4,6 milyon adet hayat sigortası sözleşmesi, 4,1 milyon KASKO sigorta sözleşmesi, 400 bin adet tüzel kişilerin mülkiyet sigortası sözleşmesi, 42,9 milyon adet diğer sigorta sözleşmelerinin imzalandığı görülmektedir. Aynı dönemde, 379,5 milyar ruble değerinde hayat

⁴ <https://cbr.ru/insurance/>

⁵ 30/09/2021 itibarıyla

sigortası primi, 172 milyar ruble değerinde zorunlu araç sigortası primi, 200,8 milyar ruble değerinde kaza ve hastalık sigortası primi, 164 milyar ruble değerinde gönüllü sağlık sigorta primi, 148 milyar ruble değerinde KASKO sigorta primi, 137,8 milyar ruble değerinde diğer sigorta primleri, 57,4 milyar ruble değerinde tüzel kişilerin mülkiyet sigortası primi, 96,7 milyar ruble değerinde ise gerçek kişilerin taşınır-taşınmaz malvarlıklarına ilişkin sigorta primi ödemesinin gerçekleştirildiği öğrenilmiştir.

D) Bankacılık Mevzuatı

Rusya Federasyonu'ndaki para birimi kısıtlamalarının çoğu, para birimi işlemlerini düzenleyen 10 Aralık 2003 tarihli 173-FZ sayılı "**Para Kontrol Kanunu**" değişikliklerinden sonra, Ocak 2007'de kaldırılmıştır. Bununla birlikte, Para Kontrol Kanunu ve ilgili yönetmelikler, hala dikkate alınması gereken bazı kısıtlamaları içermektedir. Bahse konu kısıtlamalar temel olarak bölge sakinleri ile yerleşik olmayanlar arasındaki işlemlerle (özellikle mal ve sermaye ithal ve ihraç ederken) ve nakit döviz ihracı/ithali hususlarını kapsamaktadır.

Rusya Federasyonu kambiyo mevzuatının anlaşılması açısından aşağıda yer verilen bazı kavramlar önem arz etmektedir. Bu kapsamda;

□ Yerleşik olanlar:

- Yabancı ülkede sürekli ikamet eden Rus vatandaşları hariç Rus vatandaşı sayılan gerçek şahıslar,
- Rus kanunları uyarınca ikametgâh iznine sahip Rusya'da sürekli ikamet eden yabancı vatandaşlar ve vatandaşlığa sahip olmayan şahıslar,
- Rus kanunları uyarınca kurulan tüzel kişiler,
- Yerleşik Rus tüzel kişilerin yurtdışındaki şubeleri, temsilcilikleri ve diğer uzantıları,
- Rusya Federasyonu'nun yurtdışındaki diplomatik temsilcilikleri, konsoloslukları ve diğer resmi makamları ve uluslararası veya hükümetler arası kuruluşların bünyesindeki daimi temsilcilikleri,

- İŖbu federal kanunun ve onu baz alarak yürürlüğe giren diğer federal kanunların ve diğer yasama kaynaklarının düzenlediği iliŖkilere taraf olan Rusya Federasyonu, Rusya Federasyonu bölgeleri, kamu daireleri,

□ **YerleŖik olmayanlar:**

- YerleŖik olanlar baŖlıĖı altında yer alan “a” ve “b” bentleri uyarınca yerleŖik sayılmayan gerçek Ŗahıslar,

- Yabancı ülkelerin kanunları uyarınca kurulan ve yurtdıŖında bulunan tüzel kiŖiler,

- Yabancı ülkelerin kanunları uyarınca kurulan ve yurtdıŖında bulunan tüzel kiŖi sayılmayan kuruluşlar,

- Rusya Federasyonu’nda akredite olan yabancı ülkelerin diplomatik temsilcilikleri ve konsoloslukları ve uluslararası veya hükümetler arası kuruluşların bünyesindeki daimî temsilcilikleri,

- Rusya Federasyonu’ndaki uluslararası ve hükümetler arası kuruluşlar, onların Ŗubeleri ve daimî temsilcilikler,

- YerleŖik olmayan tüzel kiŖilerin ve tüzel kiŖi sayılmayan kuruluşların Rusya Federasyonu’ndaki Ŗubeleri, daimî temsilcilikleri ve diğer uzantıları,

- Diğer kiŖiler,

olarak belirlenmiŖtir.

Rusya Federasyonu kambiyo mevzuatı, yapılan serbestleŖme düzenlemelerine rağmen kambiyo iŖlemlerini, tarafları yerleŖik olanlar veya yerleŖik olmayanlar olarak ayırmakta ve aralarındaki iŖlemleri bu ayırım prensiplerine göre düzenlemektedir. Bu doğrultuda;

□ **YerleŖik kiŖiler arasındaki kambiyo iŖlemleri:**

AŖaĖıdakiler hariç yerleŖik kiŖiler arasında kambiyo iŖlemleri yasaktır:

- Duty-free mağazalarında demeler ve ayrıca uluslararası taŖımacılıkta yolculara mal ve hizmet satıŖları.

- Komisyoncunun yerleşik olmayan kişilerle yapılan mal, iş ve hizmet teslimi, bilgi ve entelektüel faaliyet sonuçlarının aktarımı anlaşmaları ile ilgili hizmetler vermesi halinde komisyon işlemleri.

- Nakliyatçının Rusya Federasyonu'ndan veya Rusya Federasyonu'na yük çıkış-girişleri, yükün Rusya Federasyonu toprağından transit geçişi ve söz konusu yüklerin sigortası konusunda hizmet vermesi halinde taşımacılık operasyonları.

- Rusya Federasyonu adına ihraç edilmiş dış piyasa kıymetli evrakları ile ilgili işlemler. - Tüzel kişilerin dış piyasa kıymetli evrakları ile ilgili işlemleri

- Rus kanunlarına göre federal bütçeye, RF bölge bütçelerine ve yerel bütçelere zorunlu ödemeleri (vergi, resim ve harç).

Yetkili bankalar arasındaki kendi adlarına ve kendi kaynakları sayesinde yapılan kambiyo işlemleri RF Merkez Bankasının belirlediğı düzene uygun şekilde gerçekleştirilir.

Yerleşik kişiler ve yetkili bankalar arasında aşağıda sıralanan kambiyo işlemleri serbestçe gerçekleştirilebilir:

- Kredi ve borçların alınması, faiz ve cezaların ödenmesi
- Yerleşik kişilerin banka hesaplarına mevduatın yatırılması ve çekilmesi
- Banka garantileri ve ayrıca yerleşik kişilerin kefalet ve kaporo anlaşmaları üzerinden yükümlülüklerini yerine getirmesi
- Yerleşik kişilerin yetkili bankalardan borç senedi satın alması, ödenmek üzere borç senedini ibraz etmesi, borç senedi üzerinden gecikme faizi talep etmesi
- Gerçek şahısların yabancı döviz ve seyahat çeklerini Rus döviz karşılığında alıp satması
- Yetkili bankalara komisyon bedelinin ödenmesi
- Rus kanunlarına göre banka işlemi kabul edilen diğer kambiyo işlemleri
- **Yerleşik olmayan kişiler arasındaki kambiyo işlemleri**

Yerleşik olmayan kişiler, yurtdışındaki yetkili banka hesaplarına Rusya Federasyonu'ndaki yetkili bankalardaki hesaplarından veya Rusya Federasyonu'ndaki yetkili

bankalardaki hesaplarına yurtdışındaki yetkili bankalardaki hesaplarından yabancı döviz serbestçe transfer edebilirler.

Yerleşik olmayan kişiler, iç piyasa kıymetli evrakları ile kambiyo işlemlerini gerçekleştirebilirler.

Rusya Federasyonu'nda yerleşik olmayan kişiler arasında Rus dövizinde bazında kambiyo işlemleri Merkez Bankasının öngördüğü düzen içinde Rusya Federasyonu topraklarında açılan banka hesapları vasıtasıyla gerçekleştirilir.

- **Yerleşik olan ve olmayanlar arasındaki kambiyo işlemleri**

Yurt içinde ve yurt dışında yerleşik olanlar arasında yapılan döviz işlemlerine birkaç özel kısıtlamaya tabi olarak izin verilmektedir.

- **Dış ticaret sözleşmelerinin kaydı**

Rusya Merkez Bankası'nın 181-I sayılı Talimatı uyarınca, 1 Mart 2018 tarihinden bu yana, Rusya Federasyonu'nda mukim ile mukim olmayanlar arasındaki herhangi bir döviz işleminin kaydı zorunlu olup kayıt için Rus bankaları yetkilendirilmiştir.

RF Merkez Bankası kambiyo işlemleri üzerinden kaydın ve raporların tutulması gerekçesiyle, yerleşik ve yerleşik olmayan kişiler arasında kambiyo işlemlerinin gerçekleşmesi sırasında yerleşik kişilerin yetkili bankalarda anlaşmaların pasaportunu düzenlemelerini öngörmektedir.

Burada açıklanması gereken konu ise anlaşma pasaportudur. Anlaşma pasaportu yerleşik ve yerleşik olmayan kişiler arasında gerçekleşen kambiyo işlemleri üzerinden kaydın ve raporların sağlanması için gerekli olan bilgileri içermek zorundadır.

İş bu pasaport yetkili olduğu bankada hazırlanmalı ve kambiyo işlemi için gerekçe olan bilgileri içeren evraklarla tasdiklenmiş olmalıdır.

Bunun dışında kanunlar, yerleşik olan ve yerleşik olmayan şirketlerin döviz işlemlerini gerçekleştirmesi durumunda, işlemlerin Merkez Bankasının getirmiş olduğu prosedürlere uymasını ve gerçekleşen döviz işlemlerinin raporlarının verilme zorunluluğu getirmektedir. Döviz işlemleri üzerinden yapılan kayıtlar ve hazırlanan raporlama formları sadece yetkili bankalara teslim edilmelidir. Ayrıca yerleşik şirketlerce hazırlanan raporların ve ilgili evrakların

ilgili döviz işleminin gerçekleştirilmesinden itibaren üç yıl süreyle saklanma zorunluluğu getirilmiştir.

Öte yandan, sözleşmelerin kaydedilmesi için ithalat ve kredi sözleşmelerinde en az 3 milyon ruble, ihracat sözleşmelerinde ise 6 milyon ruble asgari tutar şartı aranmaktadır.

İhracat sözleşmesi yapmak için, mukim-ihracatçı, yetkili Rus bankasına başvurmalıdır:

- Kayıt için ihracat sözleşmesi hakkında detaylı bilgi (tip, sayı, para birimi, sözleşmenin tarihi, yükümlülüklerin yerine getirilme tarihi ve tarihi ile yerleşik olmayan karşı tarafın ayrıntıları dâhil); veya ihracat sözleşmesinin kendisi (veya kayıt için yeterli bilgi içeren bir alıntı) gerekmektedir.

- Yerleşik ithalatçı veya kredi sözleşmesine taraf olan mukim, Rus yetkili bankasına ilgili ithalat sözleşmesini veya tesis sözleşmesini (veya ilgili sözleşmeden bir alıntı) iletmelidir.

- Banka, dış ticaret sözleşmesini veya kredi sözleşmesini, belirtilen belgelerin sunulmasından sonraki bir sonraki iş gününden daha geç olmamak üzere kaydetmeli ve ilgili sözleşmeye tekil bir numara vermelidir.

Bir diğer önemli konu ise gerçek kişilerin Rusya Federasyonu'na döviz getirmesi ve Rusya Federasyonu'ndan döviz çıkartması hususudur. Kambiyo mevzuatında bu konu 15. maddede ele alınmıştır. Gerçek kişi, Rusya Federasyonu'na girişte beyan ettiği ve yanında getirdiği nakit tutar kadar nakit para ve yol çeklerini çıkartabilir. Burada nakdin döviz ya da ruble olmasının bir önemi yoktur. Öte yandan, Rusya Federasyonu'na girişte söz konusu beyannamenin doldurulmasının unutulması ya da kaybolması halinde iki farklı senaryo ile karşılaşılmaktadır. İlk senaryoda beyan verme zorunluluğu bulunmadan 3.000 dolar veya Rusya Merkez Bankası kurundan ona tekabül eden tutarı nakit olarak çıkarabilme, ikinci senaryoda ise, 10.000 dolar veya Rusya Merkez Bankası kurundan ona tekabül eden tutar kadar nakdi olması halinde beyan edilip çıkartılması hususudur. 10.000 doları geçen tutarın nakit olarak Rusya dışına çıkartılması yasaktır.

• **Yurtdışı bankalardaki hesaplar**

Kambiyo kanununda yapılan son değişiklikler ile Rusya dışındaki bankalarda hesap açma prosedürü basitleştirilmiştir. 10 Aralık 2003 tarihli N 173-FZ kanununun 12. maddesinin 2.

bendinde belirtilen yabancı ülkelerde açılan/kapatılan banka hesapları hakkında vergi dairelerini bilgilendirme prosedürü 1 Ocak 2007 tarihinden itibaren basitleştirilmiştir. Artık yerleşik şirketler yabancı ülkelerde bulunan banka hesaplarına yatırılan dövizler ile ilgili işlem yapma konusunda serbesttirler (kambiyo mevzuatında öngörülen işlemler için geçerlidir).

Yerleşik şirketler bulunduğu bölgedeki vergi dairesine her üç ayda bir yabancı ülke banka hesaplarında yapılan para hareketleri ile ilgili rapor vermek zorundadır (N 173- FZ md. 12 b.7). Bunun yanı sıra, yerleşik şirketler yurtdışında açtığı hesap hakkında vergi dairesini 1 ay içinde bilgilendirmek zorundadır, aksi takdirde İdari Ceza Kanunu'nun 15.25 maddesinin 2'nci bendi uyarınca yöneticiler 500-15.000 ruble arasında ceza, tüzel kişiler ise 5.000150.000 ruble arasında ceza ödemek durumunda kalabilmektedir.

• **Yerleşik kişilerin yabancı döviz ve Rus dövizini Rusya Federasyonu'na geri getirmeleri**

Dış ticaret sırasında, eğer aksi işbu kambiyo mevzuatında öngörülmemişse yerleşik kişiler dış ticaret anlaşmalarının öngördüğü süreler içinde;

- Yerleşik kişiler, yapılan dış ticaret anlaşmalarına göre yerleşik olmayan kişilere teslim edilen mal (iş, hizmet) bilgi ve entelektüel faaliyet sonuçları ve onlara ait mülkiyet haklarının karşılığında tahsil edilecek yabancı döviz veya Rus dövizini kendi banka hesaplarına geçmesini,

- Rusya Federasyonu gümrük alanına girmeyen mallar, RF gümrük alanında alınmayan iş ve hizmet, teslim edilmeyen bilgi ve entelektüel faaliyet sonuçları ve onlara ait mülkiyet hakları için yerleşik olmayan kişilere ödenmiş nakit kaynakların RF'ye geri dönüşünü sağlamakla yükümlüdür.

Son olarak, vergi mükellefinin paraların geri getirme zorunluluğunu ihlal etmesi halinde, İdari Cezalar Kanunu'nun 15.25 maddesinin 4 ve 5'inci bentlerine göre para ile ifade edilen ceza öngörülmektedir. Bu ceza geri getirilmesi gereken tutarın dörtte üçüne veya tamamına tekabül edebilir. Ancak yapılan ihlal tutar olarak düşük ve önemsiz ise şirket idari cezadan kurtulabilir.

E) Vizeler

Rusya Federasyonu için turistik, kişisel, iş, çalışma, öğrenci ve transit olmak üzere altı vize türünden söz edilmesi mümkündür.

Bütün vize türleri açısından önem taşıyan en önemli belge davetiyedir. Bunun dışında başvuru formunun doldurulması, fotoğraf ve pasaport teslimi gerekmektedir. Ayrıca vize türüne göre değişmekle birlikte bazı sağlık testleri de istenebilmektedir.

- **Turistik vize**

Bu vizenin süresi genelde maksimum 6 aydır.⁶ Otel veya rezervasyon fişi (voucher) en önemli husustur. Bu belgeler otellerden temin edilebileceği gibi, Rus seyahat acentelerinden veya bunlarla çalışan acentelerden temin edilebilir.

Turist olarak Rusya'ya gelindikten sonraki 72 saat içerisinde kayıt yaptırılması gerekmektedir. Bu kaydın otel veya evde kalınması halinde ev sahibi tarafından yapılması gerekmektedir.

- **İş Vizesi**

Bu vize türü, Rusya'ya iş amaçlı seyahat etmek isteyenler içindir. 1 aydan 1 yıla kadar olabilmektedir. Ancak her üç ayda bir giriş çıkış yapmak gerekmektedir. Bu vizeler tek girişli olabileceği gibi çok girişli de olabilmektedir.

İş vizesi alınabilmesi için Federal Göç İdaresi (UFMS) tarafından verilen iş davetiyesi gerekmektedir. İş daveti yapacak olan Rusya'da yerleşik şirketin veya kuruluşun doğrudan bu kuruluşa başvurması veya kayıtlı bir acentenin aracılığını araması gerekmektedir.

- **Öğrenci vizesi**

Bu vize türü için ilgili kişinin Rus üniversitesi, okul veya enstitüye doğrudan başvurması gerekmektedir. Üniversite tarafından davetiye için gerekli işlemler yerine getirilmekte ve öğrenciye gönderilmektedir. Öğrenci tarafından daha sonra vize başvurusu yapılmaktadır.

- **Kişisel vize**

Bu vize türü, Rusya'da akrabasını veya bir arkadaşını ziyaret etmek isteyenler içindir. Üç aya kadar alınabilmekte ve tek girişli olmaktadır. Bunun için ziyaret edilecek kişi tarafından OVIR adlı ofise kişisel başvuru yapılması gerekmektedir.

⁶ <http://duma.gov.ru/news/52188/>

- **Transit vize**

Bu vize türü başka bir ülkeye gitmek için Rusya topraklarına girmek durumunda olan kişilere 72 saatliğine verilen vizedir.

Bu vizeyi almak için pasaport, bilet, gidilecek olan ülkeden alınmış olan vize, fotoğraf ve vize başvuru formu gibi belgeler aranılmaktadır.

- **Çalışma vizesi**

Bu vize türü, Rusya'da çalışacak olan kişiler içindir. Davetiye için istihdam edecek şirketin yabancı çalıştırma izni bulunması gerekmektedir. Ayrıca şirketin istihdam edeceği kişiye davetiye çıkarmak üzere başvuruda bulunması gereklidir. Standart çalışma vizesi 1 yıllık olup her yıl yenilenmesi gerekmektedir.

Nitelikli personel çalışma (VKS) vizesi ise 3 yıllık olup belli bir tutarın üzerinde maaş alan kişileri kapsamaktadır. Bu halde şirketin kota izni olması gerekmemektedir. VKS davetiyesi çıkarıldıktan sonra kişilerin vize başvurusu yapması gerekmektedir. Bu başvuruda başvuru formu, davetiye, fotoğraf, pasaport ve ELİSA testi gibi belgeler aranılmaktadır. VKS sahibi çalışanların giriş tarihinden itibaren üç ay içinde adres kaydı yaptırması gerekmektedir.

Kaynaklar;

1. Ticaret Bakanlığı - <https://ticaret.gov.tr/>
2. ITC Trademap- <https://www.trademap.org/>
3. Türkiye İhracatçılar Meclisi - <https://tim.org.tr/tr>

YASAL UYARI Bu rapor Birliđimiz uzmanları tarafından güvenilir olduğuna inanılan kamuya açık kaynaklardan elde edilen bilgiler kullanılmak suretiyle, sadece bilgilendirme amacıyla hazırlanmıştır. Bu rapor ve içindeki bilgilerin kullanılması nedeniyle doğrudan veya dolaylı olarak oluşacak zararlardan Birliđimiz hiçbir şekilde sorumluluk kabul etmemektedir. Birliđimizin yazılı izni alınmaksızın herhangi bir kişi tarafından, herhangi bir amaçla, kısmen veya tamamen çoğaltılamaz, dağıtılamaz veya yayımlanamaz. Tüm haklarımız saklıdır.